

† ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Γ. ΜΑΚΡΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΥ Α.Π.Θ.

**Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗ ΣΤΑΥΡΩΣΗ
ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ**

Έκδόσεις «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ»
566 26 Σπαρτάκου 6, Συκιές
Τηλ.: 2310212659. Φάξ: 2310207340
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2013

Ἡ διάλεξις δόθηκε
στό
παλιό Ἀμφιθέατρο
τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς
τοῦ Α.Π.Θ.
στό πλαίσιο τοῦ κύκλου διαλέξεων:
«Πνευματικοί Προβληματισμοί»
τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1978.

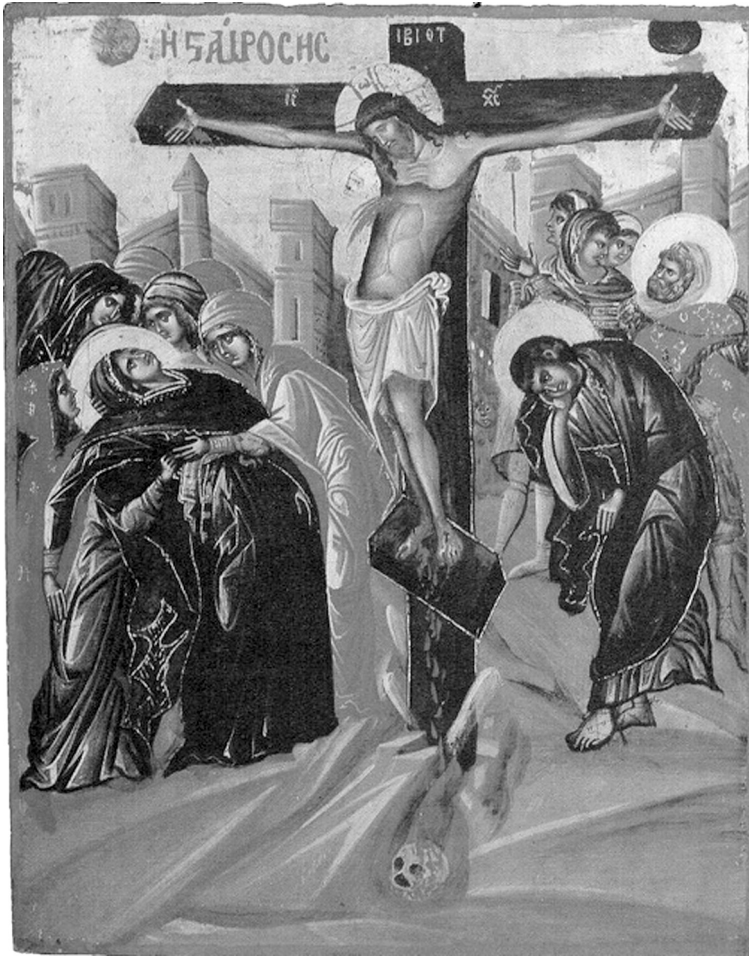
ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Τό κείμενο τῆς διάλεξης αὐτῆς δέν συντάχθηκε σέ γραπτό κείμενο ἀπό τόν ὁμιλητή. Ἀπομαγνητοφωνήθηκε καί ἀποτυπώθηκε ὅπως ἀποδόθηκε στό ρέοντα γραπτό λόγο.

Τό γεγονός αὐτό ὀφείλεται σέ δύο αἰτίες. Ἡ πρώτη εἶναι ὅτι τέσσερις μῆνες μετά τή διάλεξη ὁ ὁμιλητής ἀπεβίωσε.

Ἡ δεύτερη εἶναι ὅτι σέ πρόταση τῶν τότε τηλεοπτικῶν μέσων νά δοθεῖ ἡ διάλεξη καί τηλεοπτικά, ἡ θέση του ἦταν ὅτι θά ἔπρεπε νά συγκροτηθεῖ μία ὁμάδα ἐπιστημόνων τῶν ἀρμοδίων ὡς πρός τό θέμα ειδικοτήτων, ὥστε νά διεξαχθεῖ ἡ συζήτηση μέ τήν ἀπαιτούμενη ἀνάπτυξη καί ἐπιστημονική πληρότητα. Ὁ χρόνος δέν ἐπέτρεψε τήν πραγματοποίηση τῆς πρότασης αὐτῆς.

Γιά τούς λόγους αὐτούς, ζητεῖται ἀπό τούς ἀναγνώστες ἡ κατανόησή τους.

Ἡ Σταύρωσις, Ἱερᾶς Μονῆς Ἰβήρων.

Ἀγαπητοί μου φίλοι,

Εἶναι πραγματικά ἓνα μεγάλο προνόμιο τό ὅτι δίνεται ἡ εὐκαιρία νά συναντηθοῦμε σ' ἓνα ἀμφιθέατρο πανεπιστημιακό, ὄχι μ' ἐκεῖνο τό στεγνό καί στενό, ἄν καί ἀπαραίτητο περιεχόμενο τῆς μεταδόσεως ὀρισμένων ἐπιστημονικῶν γνώσεων, ἀλλά σ' ἐκείνη τήν ἀτμόσφαιρα καί τό ἐπίπεδο τῆς στενῆς καί χωρίς περιορισμούς, ὡς πρός τό βάθος καί τό πλάτος τῆς γνωριμίας, σέ ἐπίπεδα πού ἔχουν σχέση μέ τήν ψυχική ζωή, τόσο τῶν ταγμένων νά διδάσκουν ὀρισμένες γνώσεις, ὅσο καί τῶν φοιτητῶν πού ἔρχονται ἐδῶ, γιά νά οἰκοδομήσουν τόν ψυχικό τους κόσμο· καί γι' αὐτό, πρέπει νά δώσω καί στήν ἀνώνυμη αὐτή ομάδα τῶν συναδέλφων σας, πού σκέφθηκαν νά πάρουν αὐτήν τήν πρωτοβουλία, ἀλλά καί σέ ὅλους ἐσᾶς πού εἴχατε τήν καλοσύνη νά ἔλθετε ἀπόψε, νά δώσω τήν ἔκφραση τῆς μεγάλης μου εὐχαριστίας.

Θά πρέπει νά σᾶς πῶ πῶς ὅ,τι θά ἀκούσετε ἀπό δῶ καί μπρός δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό προσωπικά μου βιώματα. Δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό ἐρωτήματα πού σέ ὦρες, εἴτε πού ἀπέχουν πολύ ἀπό τό σήμερα εἴτε, καί πρόσφατες, παίδεψαν τήν ψυχή μου. Πράγματα πού ἀποτελοῦν τό τέρμα πορείας πνευματικῆς. Πράγματα, πού μπορῶ νά βεβαιώσω, γι' αὐτά μέ τήν σφραγίδα τῆς ἀπολύτου ἐσωτερικῆς πληροφορίας· μέ τήν σφραγίδα ὅτι ἐπιβεβαιώνονται ἀπό τήν βίωση καί τήν

παρατήρηση κάποιων δεκαετιῶν ἀπό τόν καιρό πού ἐπέστρεψα στόν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό.

Νομίζω ὅτι εἶναι ἐπίκαιρη ἡ ἐκλογή τοῦ ἀποψινοῦ θέματος πού ἔχει σχέση μέ τήν Σταύρωση καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, ὄχι μόνο γιατί διανύουμε τήν περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, πού ἔχει ὀρίσει ἡ Ἐκκλησία, ὥστε οἱ ψυχές ὄλων τῶν χριστιανῶν νά στρέφονται καί νά προετοιμάζονται γιά νά συμμετέχουν στά Πάθη τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά γιατί ἀκριβῶς ἡ Σταύρωση καί ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ εἶναι τό ἐπίκεντρο, εἶναι ὁ πυρῆνας τῆς κατάφασης τοῦ Χριστιανισμοῦ καί τοῦ ἀντιλόγου στόν Χριστιανισμό. Γιατί ἐάν ἡ Σταύρωση καί ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀλήθεια, τότε ὅλα ἐκεῖνα τά ὁποῖα πιστεύουμε, ὅλα ἐκεῖνα στά ὁποῖα ἔχουμε προσκολληθεῖ, ὅλα ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἀκολουθοῦμε, καί πού εἶναι ξένα ἢ ἀντίθετα πρὸς τόν Χριστό καί τό Εὐαγγέλιό Του εἶναι εἰδῶλα πού πρέπει νά γκρεμιστοῦν. Γι' αὐτό καί μέ τόση μανία καί μέ τέτοιο πείσμα, ἔχουν ἐγερθεῖ τόσες ἀντιρρήσεις, ἔχουν παρουσιαστεῖ τόσα πολλά ἐπιχειρήματα, μέ σκοπό νά πείσουν τόν καθένα ὅτι ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ δέν ἔγινε· γιατί ἂν ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ἔγινε, τότε ὁ Χριστός εἶναι ὁ Θεός· τότε ὅλα ὅσα κήρυξε ὁ Χριστός, ὅλα ὅσα γράφει τό Εὐαγγέλιο εἶναι ἀλήθεια καί θά πρέπει νά πεθάνουμε γιά ὅλα ὅσα ἔχουμε ζήσει, πού εἶναι ξένα καί ἀντίθετα πρὸς τόν Χριστό, καί νά ξαναζήσουμε μιά νέα ζωή, σύμφωνα μέ ὅσα κήρυξε καί ἔζησε ὁ Χριστός, καί πού ἐξακολουθεῖ νά πρεσβεύει καί νά βιώνει ἡ Ἐκκλησία.

Τά ἐπιχειρήματα τά ὁποῖα ὑψώνονται γιά νά ἀμφισβητήσουν τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, μπορούμε νά τά κατατάξουμε σέ τρεῖς βασικές κατηγορίες:

-Ἡ πρώτη εἶναι ὅτι ὁ Κύριος δέν πέθανε πάνω στό Σταυρό καί συνεπῶς ἀφοῦ δέν πέθανε, δέν ἀναστήθηκε.

-Ἡ δεύτερη κατηγορία ἐπιχειρημάτων κατά τῆς Ἀνάστασης, εἶναι ἡ ἀμφισβήτηση γιά τίς ἐμφανίσεις πού ρητά περιγράφουν τά Εὐαγγέλια ὅτι συνέβησαν μετά τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ.

-Ἡ τρίτη, περιστρέφεται γύρω ἀπό τό γεγονός ὅτι βρέθηκε κενός ὁ τάφος Του.

Τό ἐάν ὁ Χριστός πέθανε πάνω στό Σταυρό, ἀσφαλῶς εἶναι θέμα πού ἔχει ἀπόλυτη συνάφεια μέ τήν Ἰατρική Ἐπιστήμη, καθώς αὐτή εἶναι ἡ ἐπιστήμη πού μελετάει τή φύση καί τίς συνέπειες ὅλων τῶν σωματικῶν κακώσεων· ἡ ἐπιστήμη πού μελετάει ὅλες τίς ἐκδηλώσεις οἱ ὁποῖες σχετίζονται μέ τήν βαθμιαία κατάρρευση τῶν ζωτικῶν λειτουργιῶν τοῦ σώματος καί μέ τήν διαπίστωση ὅτι οἱ συνθῆκες πλέον γιά τήν ἐπιβίωση τοῦ ὀργανισμοῦ εἶναι ἐξαντλημένες καί ὅτι ὁ θάνατος ἔχει ἐπέλθει.

Πρῖν προχωρήσουμε στήν ἀνάπτυξη τοῦ πρώτου θέματος, ἀξίζει τήν προσοχή μας τό γεγονός, ὅτι ἡ ἀμφισβήτηση γύρω ἀπό τό ἐάν ὁ Χριστός πέθανε πάνω στό Σταυρό, δέν παρουσιάστηκε ποτέ κατά τήν ἐποχή τῆς γενιᾶς τῶν ἀνθρώπων πού ἔζησαν ὅταν συνέβη ἡ Σταύρωση τοῦ Χριστοῦ· δέν παρουσιάστηκε οὔτε καί κατά τούς αἰῶνες τῶν διωγμῶν· δέν παρουσιάστηκε οὔτε κατά τήν ἐποχή τῶν μεγάλων αἱρέσεων, οἱ ὁποῖες ἀμφισβήτησαν καί τήν θεότητα τοῦ Χριστοῦ καί τήν Ἀνάστασή Του. Δέν παρουσιάστηκε, παρά μόνον τόν δέκατο ἔβδομο αἰῶνα μ.Χ.. Αὐτό εἶναι πολύ χαρακτηριστικό, γιατί τότε εἶχαν πρό πολλοῦ ἐκλείψει οἱ ἄνθρωποι, πού εἴτε οἱ ἴδιοι εἶχαν πα-

ρακολουθήσει, είτε είχε φθάσει μέχρις αὐτούς, μία ζωντανή περιγραφή τοῦ μαρτυρίου τῆς σταύρωσης. Ἐάν οἱ σκεπτόμενοι ἄνθρωποι τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰώνα εἶχαν –καί εὐτυχῶς πού δέν εἶχαν– παρακολουθήσει μία σταύρωση δέν θά εἶχε –ὅπως θά δοῦμε σέ λίγο– παρουσιαστεῖ μία τέτοια ἀμφισβήτηση μέ ἀξιώσεις λογικῆς ἰσορροπίας.

Τό ἐρώτημα ἐάν ὁ Χριστός πέθανε ἐπάνω στό Σταυρό εἶναι βεβαίως συνυφασμένο μέ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο πεθαίνει ὁ σταυρωμένος ἄνθρωπος.

Σύμφωνα μέ μία κοινή, διαδεδομένη ἀντίληψη, ὁ θάνατος ἐπάνω στό σταυρό, ἐπέρχεται ἀπό τόν πόνο καί τήν αἰμορραγία πού προκαλοῦν τά καρφιά πού ἔχουν τρυπήσει τά χέρια καί τά πέλματα τοῦ ἐσταυρωμένου. Ὅπως θά δοῦμε, αὐτά δέν εἶναι παρά ἓνα μικρό ἀπλῶς, πολύ βασανιστικό, ὅπως θά ἀναπτύξουμε, συμπλήρωμα, ἀλλά ὄχι μέ πρωτεύοντα ρόλο στήν πρόκληση τοῦ θανάτου. Ὁ θάνατος τοῦ σταυροῦ, ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ ἐπάνω στό Σταυρό, εἶχε πολλά προδιαθετικά αἷτια.

Ἀνάμεσα σ' αὐτά, θά ἀναφέρουμε τά κτυπήματα πού δέχθηκε ὁ Κύριος, τόν ὁποῖον «ἐράπιζον, ἐκολάφιζον, ἔτυπτον, ἔδερον», ὅπως διαβάζουμε στά Εὐαγγέλια, οἱ βάρβαροι στρατιῶται τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, μέ ὅλη τή δύναμη ἢ ὁποία, ὅπως γνωρίζουμε τούς χαρακτήριζε, ἀλλά καί τήν τραχύτητα, μέ τήν ὁποία ἦταν συνηθισμένοι, ὅπως ἐπίσης γνωρίζουμε, νά ἐκτελοῦν τά μαρτύρια καί τίς ποινές. Ἀλλά ἐνῶ ξέρουμε ὅτι ἓνα ἰσχυρό χτύπημα ἀπό τό χέρι ἑνός καλά γυμνασμένου στρατιώτη στό πρόσωπο ἑνός ἀπροστάτευτου ἀνθρώπου μπορεῖ νά τόν φέρει σέ κατάσταση λιποθυμίας ἢ ἀφασίας, αὐτό θά τό ἀντιπαρέλθουμε. Θά τό ἀντιπαρέλθουμε, γιά νά φθάσουμε σέ μία

φράση, πού ἴσως, χωρίς ιδιαίτερη προσοχή τήν ἀκοῦμε, διότι σάν μετοχή ἀπλῶς τοῦ ἀορίστου ἀναφέρεται στό κατά Μάρκον Εὐαγγέλιο: «φραγγελώσας παρέδωσεν αὐτόν...» (Μάρκ. ιε΄ 15).

Τί ἦταν τό φραγγέλιο; Ἴσως νομίζουμε ὅτι τό φραγγέλιο ἦταν μία ἀπλή μαστίγωση. Δέν εἶναι καθόλου ἔτσι. Ἔδεναν αὐτόν πού ἐπρόκειτο νά ὑποστεῖ αὐτό τό μαρτύριο σέ μία κολώνα καί ὁ εἰδικός δήμιος πού θά ἐκτελοῦσε τήν φραγγέλωση, ἔπαιρνε ἓνα βαρὺ μαστίγιο τό ὁποῖο κατέληγε σέ πολλές λουρίδες. Πάνω στίς λωρίδες, ἦταν δεμένες σφαῖρες ἀπό μολύβι ἢ ὀστάρια ζώων – συνήθως κότσια ἀπό ἀρνί. Μέ ὅλη τή δύναμη πού διέθετε, ἄρχιζε νά χτυπάει τή ράχη τοῦ δεμένου ἀνθρώπου. Ἀπό τά πρῶτα χτυπήματα ξεσχίζόταν τό δέρμα τοῦ ἀνθρώπου πού ὑφίστατο τή φραγγέλωση. Πολύ σύντομα, ὕστερα ἀπό μερικά χτυπήματα, κατεξεσχίζονταν καί ἀποκολοῦνταν τελείως οἱ σάρκες τῆς ράχης, μέ ἀποτέλεσμα νά ἀπογυμνώνονται τά ὀστέα τῆς ράχης. Ἀναφέρονται στήν Ἱστορία, ἀρκετές περιπτώσεις καταδίκων, οἱ ὁποῖοι ὑπέκυψαν στά τραύματά τους κατά τή διάρκεια τῆς φραγγέλωσης.

Ἀφοῦ τελείωνε ἡ διαδικασία τῆς φραγγέλωσης, ὅπως τήν περιγράψαμε, πάνω σ' αὐτήν τήν καταξεσχισμένη, καταματωμένη καί καταπονεμένη ράχη, σήκωσε ὁ Χριστός τόν Σταυρό Του, κατασκευασμένον ἀπό ξύλο βαρύτερο, ὥστε νά μπορέσει νά σηκώσει ἐπάνω του τό βάρος ἑνός ἀνθρώπου, χωρίς νά θραυσθεῖ. Ὅπως εἶναι πολύ φυσικό καί ἀπολύτως ἀναμενόμενο νά συμβεῖ, ὁ Χριστός λύγισε κάτω ἀπό τό βάρος τοῦ Σταυροῦ, ἤδη ἐξαντλημένος καί μέ αἱμορραγία τέτοια, πού τοῦ εἶχε καί πού συνέχιζε νά τοῦ στοιχίζει, ἀπώλεια δυνάμεων. Λύγισε κάτω ἀπό τό βάρος τοῦ Σταυ-

ροῦ καί ἔπεσε, ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ παραδόσεις, μέ τό πρόσωπο πάνω στή γῆ. Μέ τό πρόσωπο, χωρίς κᾶν νά μπορέσει νά προστατεύσει τό σῶμα του ἀπό τίς συνέπειες τῆς πτώσης, ἐξαιτίας τοῦ Σταυροῦ, ὁ ὁποῖος ἔπεσε μέ ὅλο του τό βάρος ἐπάνω στό κατατραυματισμένο σῶμα Του. Γιά νά μήν πεθάνει πρὶν φθάσει κᾶν στό ὕψωμα τοῦ Γολγοθᾶ, ἀνέθεσαν, ὅπως εἶναι γνωστό, στό Σίμωνά τόν Κυρηναῖο νά σηκώσει τόν Σταυρό γιά τόν ὑπόλοιπο δρόμο. Στήν παράθεση τῶν κακώσεων πού ὑπέστη ὁ Χριστός καί τίς συνέπειές τους πρὶν κᾶν ἀνεβεῖ στό Σταυρό, θά ἀναφέρουμε τόν ἀκάνθινο στέφανο, τά ἀγκάθια τοῦ ὁποῖου εἶχαν τραυματίσει σέ πάρα πολλά σημεῖα τό κεφάλι Του. Ὅλοι ὅσοι ἔχουν μία πείρα ἀπό θάλαμο ἀτυχημάτων τοῦ Νοσοκομείου, σαφῶς γνωρίζουν τήν ἰδιαίτερη τάση πού ἔχουν νά αἰμορραγοῦν τά τραύματα στό τριχωτό τῆς κεφαλῆς.

Αὐτό λοιπόν τό ἔξαιμο, τό ἄκρως καταπονημένο σῶμα, καρφώθηκε πάνω στό Σταυρό.

Ἄς περάσουμε τώρα στό θέμα τῆς ἠλώσεως (τοῦ καρφώματος) τῶν ἄκρων ἐπάνω στό Σταυρό. Ἀπό μία κοινή ἐντύπωση, πιστεύεται ὅτι τά καρφιά διαπέρασαν τίς παλάμες τοῦ Χριστοῦ. Ἀπό πειράματα πού ἔκανε ὁ Γάλλος χειρουργός καί διδάκτορας τῆς Ἀνατομίας Pierre Barbet πάνω σέ πτώματα, παρατήρησε ὅτι εἶναι ἀδύνατον ἓνα καρφί πού περνάει ἀνάμεσα ἀπό τά ὀστᾶ τῆς παλάμης, νά συγκρατήσῃ τό ἀνθρώπινο σῶμα, ἀκόμη καί ἐάν αὐτό στηρίζεται στά πόδια μέ καρφιά. Ἀντίθετα. Ἐάν τά καρφιά διαπερνοῦσαν τίς παλάμες, κάτω ἀπό τό βάρος τοῦ ἐξαρτημένου σώματος, θά ἔσχιζαν τό δέρμα τῆς πρόσθιας καί ὀπίσθιας ἐπιφάνειας τῆς παλάμης, θά τήν ἔτεμναν διαμπερῶς στό ὕψος τῶν δακτύλων, καί ὁ Ἐσταυρωμένος θά ἔπε-

φτε μέ τό κεφάλι κάτω πρός τή γῆ, ἐνῶ θά τόν συγκρατοῦσαν μόνο τά καρφιά μέ τά ὅποια ἦταν καρφωμένα τά πόδια του. Ὁ ἴδιος χειρουργός, ἔδειξε, ὅτι τό μόνο σημεῖο πού μπορεῖ νά στηρίξει τά χέρια τοῦ σταυρωμένου ἀνθρώπου, ἐάν τά διαπεράσει ἓνα καρφί, εἶναι ὁ καρπός. Σέ ἐπανειλημμένα πειράματά του ἔδειξε, ὅτι σέ ὅποιο σημεῖο τοῦ καρποῦ καί ἂν βάλουμε ἓνα καρφί, αὐτό ὀδηγούμενο ἀπό τά ὀστᾶ καί τούς συνδέσμους, θά περάσει ἀπό ἓναν ἀνατομικό χῶρο, γνωστό ὡς ὁ χῶρος τοῦ *destot*, ἀνάμεσα σέ δύο ὀστάρια τοῦ καρποῦ. Ἐκεῖνο πού εἶναι χαρακτηριστικό ἀπό μιά σειρά δώδεκα παρόμοιων πειραμάτων πού πραγματοποίησε ὁ *Barbet*, εἶναι δύο παρατηρήσεις του: Πρώτη, ὅτι καί στά δώδεκα χέρια κανένα ὀστοῦν δέν τραυματίσθηκε καί πολλῶ μᾶλλον δέν ἔσπασε κατά τήν ἥλωση τοῦ χεριοῦ. Αὐτό τό πόρισμα, βεβαιώνει καί αὐτό πού εἶχε γραφεῖ γιά τόν Κύριο: «καί ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ».

Δεύτερη παρατήρηση τοῦ *Barbet*, ὅτι στό χῶρο τοῦ *destot*, ἀκριβῶς σέ ἐπαφή μέ τό καρφί τό ὅποιο τόν ἔχει διαπεράσει, βρίσκεται ἓνα μεγάλο νεῦρο τοῦ χεριοῦ, τό μέσο νεῦρο. Αὐτό, σέ ὅλες τίς κακώσεις πού θά ὑποστεῖ τό χέρι τοῦ σταυρωμένου ἀνθρώπου ἐπάνω στό σταυρό, θά ὑφίσταται τήν ἀδιάκοπη ἐπαφή, τριβή καί τόν τραυματισμό ἀπό τό καρφί. Τώρα, τό τί σημαίνει νά δέχεται κι ἓνα ἀπλό, ἐλαφρό ἐρέθισμα ἓνα νεῦρο, τό ἔχουμε ὅλοι δοκιμάσει, ὅταν συνέβη νά δεχθοῦμε σ' ἓνα σημεῖο, ἐδῶ στόν ἀγκώνα, ἓνα χτύπημα. Εἶναι ἐκεῖνο τό ἀφόρητο αἴσθημα τῆς ἠλεκτρικῆς ἐκκένωσης καί τῆς στιγμιαίας παράλυσης πού δοκιμάζουμε καί πού κάνει νά ἐπαναστατεῖ ὅλο τό εἶναι μας. Ἄς συμπεράνουμε λοιπόν, τί συνέβαινε ὅταν ἓνα πολλαπλάσιο καί διαρκές ἐρέθισμα τέτοιας φύσεως πό-

νου, συνοδεύει τό μαρτύριο τοῦ σταυρωμένου. Ἄς σκεφτοῦμε λοιπόν ὅτι ὅλη τήν ὥρα τῆς σταυρώσεως ἓνα πολλαπλάσιο ἐρέθισμα πόνου συνώδευε τό μαρτύριο τῆς σταυρώσεως.

Ὅσον ἀφορᾷ τό καρφί πού διαπερνοῦσε τά πόδια τοῦ σταυρωμένου ἀνθρώπου, βρέθηκε ἀπό σειρά πειραμάτων πού ἐπίσης πραγματοποιίησε ὁ χειρουργός Barbet τόν ὁποῖο προαναφέραμε, ὅτι ἀπό ἓνα μόνο σημεῖο τῶν πελμάτων πρέπει νά περάσει καί δέν μπορεῖ παρά ἐκεῖ νά βρεῖ διέξοδο. Αὐτό εἶναι τό σημεῖο ἀνάμεσα στό δεύτερο καί τό τρίτο, μετατάρσιο.

Ὅσα εἶπαμε μέχρι τώρα δέν εἶναι παρά ἓνα προανάκρουσμα· δέν εἶναι παρά ἡ ἀρχή τοῦ μαρτυρίου τῆς σταύρωσης, καί ἀκόμη δέν περάσαμε κᾶν στό αἷτιο πού ἐπιφέρει τό θάνατο.

Τό αἷτιο πού ἐπιφέρει τό θάνατο ἔχει ἀσφαλῶς θεμελιώδη σημασία γιά τή συζήτησή μας· γιά τό ἄν δηλαδή ὁ Σταυρωμένος Χριστός πέθανε ἐπάνω στό Σταυρό.

Γιά νά ἀντιληφθοῦμε τό μηχανισμό τοῦ θανάτου, θά πρέπει νά ὑπενθυμίσουμε μερικά πράγματα. Σέ κάποιες τοιχογραφίες παρουσιάζονται οἱ δύο ληστές πού σταυρώθηκαν μαζί μέ τόν Χριστό, ὄχι καρφωμένοι, ἀλλά μέ τά χέρια δεμένα μέ σχοινί στούς σταυρούς τους. Καμία παράδοση δέν ὑποστηρίζει ὅτι συνέβη κάτι τέτοιο. Τό ὅτι ὅμως αὐτό ἀπεικονίζεται, μαρτυρεῖ κάτι πού καί πολλοί ἱστορικοί τῆς Ρωμαϊκῆς περιόδου περιγράφουν: ὅτι δηλαδή, μπορεῖ νά πεθάνει ἓνας ἄνθρωπος, ἐάν ἔχει ἐξαρτηθεῖ ἀπό τόν σταυρό, ὄχι μέ καρφιά, ἀλλά ἐάν ἀπλῶς ἔχουν δεθεῖ τά χέρια του ἐπάνω στό σταυρό. Γιά νά ἀποδείξουμε σήμερα τό θέμα αὐτό, δέν ἔχουμε παρά νά ἀνατρέξουμε σέ μία πειθαρχική ποινή, πού συνηθιζόταν νά ἐφαρμόζεται κατὰ τή

διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, στο γερμανικό στρατό. Η ποινή αυτή ονομαζόταν Aufbinden και συνίστατο στο ότι έδεναν τα χέρια αυτού, που είχε καταδικαστεί, ψηλά από έναν πάσσαλο έτσι, ώστε να μην ακουμπούν τα πόδια του στη γη. Σύντομα το άτομο αυτό παρουσίαζε φαινόμενα ασφυξίας. Οί αναπνευστικές του κινήσεις γινόταν εξαιρετικά δύσκολες και έργώδεις. Τό αίμα του συγκεντρωνόταν με μεγάλη πίεση στο κεφάλι του· οί φλέβες του πριζόταν, τό κεφάλι γινόταν όλο υπεραιμικό και λίγο μετά, τό άτομο αυτό, έφθανε στη λιποθυμία. Άν δέν προλάβαιναν νά κόψουν τό σχοινί, μπορούσε και νά πεθάνει. Άς σημειώσουμε και τό τραγικότατο, ότι καθώς μαρτυρείται από τό Χρονικό του Dachau (Νταχάου), θυμήθηκαν εκεί οί Nazi αυτό τό μαρτύριο και αναφέρονται αρκετές περιπτώσεις, φρικιαστικές, όπου άνθρωποι θανατώθηκαν μέ τό μαρτύριο του Aufbinden. Αναφέρεται επίσης, ότι σέ περιπτώσεις που τό απόσπασμα ήθελε νά επισπεύσει τήν εκτέλεση του θύματος, κρεμοῦσε ένα μικρό βάρος στά πόδια του. Όπως περιέγραψαν κατάδικοι, οί όποιοι σύμφωνα μέ τήν τακτική του «παραδειγματισμού» και του «έκφοβισμού» του φοβερού εκείνου στρατοπέδου, ήταν παρόντες τήν τρομερή εκείνη ώρα, όταν τό μαρτύριο του Aufbinden φθάσει στά τελικά του στάδια είναι άποτρόπαιο. Τό πρόσωπο του θύματος κυριολεκτικά παραμορφώνεται, όπως του άπαγχονισμένου. Ο θώρακάς του διατείνεται σέ άφανταστο σημείο. Τό κοιλιακό τοίχωμα δημιουργεί μία βαθειά κοιλότητα. Ο άνθρωπος περιβρέχεται από ιδρώτα τόσο, που, όπως διηγούνται οί αυτόπτες μάρτυρες, δημιουργείται όλόκληρη λίμνη από ιδρώτα κάτω από τά πόδια του δυστυχισμένου αυτού ανθρώπου.

Ήδη από όσα είπώθηκαν μόλις, συμπεραίνουμε ό-

τι ἡ ἔλξη πού ἐπιβάλλεται στό ἐξαρτημένο ἀπό τό σταυρό σῶμα εἶναι τόσο μεγάλη, ἐξαιτίας τοῦ βάρους αὐτοῦ τοῦ ἴδιου τοῦ σώματος, πού τό τραβάει διαρκῶς πρὸς τὰ κάτω.

Ὁ σταυρωμένος, καθὼς ὁ Κύριος, ἄνθρωπος, ὑφίσταται μία μεγάλη ἔλξη τῶν χεριῶν, τῶν βραχιόνων, τῶν μυῶν, τῆς ὠμικῆς ζώνης καί τοῦ θωρακικοῦ τοιχώματος. Ἡ ἔλξη αὐτή, κρατάει τό θώρακα σέ μία ἀναγκαστική θέση εἰσπνοῆς, καίτοι ὁ ἄνθρωπος δέ μπορεῖ νά ἐκτελέσει ἐκπνευστικές κινήσεις. Ξέρουμε, ὅτι οἱ ἐκπνευστικές κινήσεις γίνονται παθητικά ἀπό τό θώρακά μας, χωρίς καμία ἀπολύτως προσπάθεια, σάν μιά αὐτόματη ἐπάνοδο τοῦ μεταμορφωμένου ἀπό τήν εἰσπνοή θώρακα, μέ τήν ὁποία γεμίζει ὁ θώρακας μέ ἀέρα κι ἔτσι μποροῦμε νά ἀνανεώνουμε τόν ἀέρα στίς κυψελίδες μας, νά ὀξυγονώνεται τό αἷμα μας καί νά συνεχίζουμε νά ἐπιβιώνουμε. Στήν κατάσταση ὁμοίως τῆς ἐξάρτησης ἀπό τὰ χέρια, στήν κατάσταση τῆς σταύρωσης, ὁ ἄνθρωπος ὑφίσταται ἕναν πολύ μεγάλο περιορισμό τῆς ἀναπνοῆς του· σάν ἐκεῖνον πού θά ὑφίστατο ἐάν εἶχε δεθεῖ μέ ἕναν πολύ στενό θώρακα ἢ ἐάν εἶχε πλακώσει τόν θώρακά του ἕνα πολύ μεγάλο βᾶρος. Δέ μπορεῖ νά γεμίσει τόν θώρακά του μέ ἀέρα, ὥστε ὁ θάνατος ἀπό τή σταύρωση ὀφείλεται, κατά κύριο λόγο στήν ἀσφυξία.

Κατά δεύτερο λόγο, ἐπειδή δημιουργεῖται αὐτή ἡ μεγάλη πίεση μέσα στόν θώρακα, εἶναι ἀδύνατο νά παροχετευτεῖ, νά κατεβεῖ, τό αἷμα πού βρίσκεται στό κεφάλι πρὸς τήν καρδιά· γι' αὐτό καί ἡ μεγάλη συμφόρηση αἵματος στό κεφάλι τῶν σταυρωμένων ἀνθρώπων. Ἐάν ὁ σταυρωμένος δέν εὔρισκε κάποια διέξοδο, προκειμένου νά ἀπαλλάξει τό κεφάλι του ἀπό τήν πληθώρα αὐτή τοῦ αἵματος, θά πέθαινε πάρα πολύ

σύντομα πάνω στο σταυρό. Όμως, βρίσκει μία διέξοδο. Και αυτή είναι τό νά στηρίξει τό σῶμα του, πιέζοντας τά πόδια του στά καρφιά. Έτσι, ανυψώνεται λίγο ὁ θώρακας, σταματάει ἡ ἐξάρτηση τοῦ βάρους ἀπό τά χέρια καί ἀπό τούς ὄμους, ἀνακουφίζεται τό θωρακικό τοίχωμα, μπορεῖ καί ἀναπνέει πάλι, κατεβαίνει πάλι τό αἷμα ἀπό τό κεφάλι πρὸς τήν καρδιά, καί ὁ ἄνθρωπος συνέρχεται γιά λίγο. Ἡ κούραση, ἡ ἐξάντληση στήν ὁποία ἔχει περιέλθει, δέν τοῦ ἐπιτρέπει νά καταβάλει τή μυϊκή αὐτή προσπάθεια, ὥστε νά στηρίξει γιά πολύ ὄλο τό βάρος τοῦ σώματός του στό καρφί, τό ὁποῖο ἔχει διαπεράσει τά πόδια του. Ἐξαντλημένος λοιπόν, ξαναπέφτει στήν πρώτη θέση, γιά νά ξαναρχίσει ἡ διαδικασία τῆς ἀσφυξίας, μέχρις ὅτου, ὕστερα ἀπό μία διαδοχική σειρά τέτοιων προσπαθειῶν, ἐξαντληθεῖ τελείως, μένει στή στάση τῆς ἐξάρτησης καί πεθάνει ἀπό ἀσφυξία.

Πραγματικά εἶναι ἓνα σατανικό σχέδιο θανάτωσης ὁ σταυρός. Γι' αὐτό, ἐπειδή ἦταν τόσο ἄθλιος θάνατος, ὀριζόταν ἀπό τή Ρωμαϊκή νομοθεσία νά ἐφαρμόζεται μόνο σέ δούλους καί προδότες. Ὁ Κικέρωνας, ὁ ὁποῖος εἶχε παρακολουθήσει θάνατο καταδικασμένου σέ σταύρωση, τόν ὀνομάζει: «Crudelissimum et deterimum Supplicium», δηλαδή, τό σκληρότερο καί τρομερότερο βασανιστήριον.

Σέ περιπτώσεις ὅπου γιά κάποιους λόγους, ἤθελε ὁ ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἀποσπάσματος νά συντομεύσει τήν ἐπέλευση τοῦ θανάτου, τί ἔκανε;

Διέταξε νά σπάσουν τίς κνήμες τοῦ σταυρωμένου μ' ἓνα ἰσχυρό χτύπημα, οὕτως ὥστε, ἀφοῦ ὁ σταυρωμένος ἄνθρωπος δέ μποροῦσε πιά νά στηρίξει τό βάρος στά πόδια του καί νά ἀναπνεύσει, νά πεθάνει μέ τή διαδικασία πού πρό ὀλίγου ἀναφέρθηκε, ἀπό ἀσφυ-

ξία. Αὐτή ἦταν ἡ χαριστική βολή τήν ὁποία ἐπεφύλασαν οἱ ἔμπειροι Ρωμαῖοι ἐκτελεστές στούς καταδικασμένους σέ σταύρωση. Γι' αὐτό, ὅπως γνωρίζουμε ἀπό τά Εὐαγγέλια, στούς δύο ληστές πού ζοῦσαν ἀκόμη μετά τό θάνατο τοῦ Χριστοῦ, ἐφάρμοσαν τή χαριστική βολή: δηλαδή τούς ἔσπασαν τά σκέλη.

Ὅταν πλησίασαν οἱ στρατιῶτες τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἀποσπάσματος τόν Χριστό, εἶδαν πώς εἶχε ἤδη πεθάνει. Ἐδῶ πρέπει νά προσέξουμε πολύ.

Εἶναι δυνατόν ἐκείνην τή στιγμή νά βρισκόταν ὁ χριστός σέ κατάσταση νεκροφάνειας; Εἶναι σέ ὅλους γνωστό, ὅτι ἡ νεκροφάνεια δέ συνοδεύεται ἀπό ἄπνοια, ἀλλά ἀπό φαινομενική ἄπνοια. Ἐάν πραγματικά δέν γίνονται ἀναπνευστικές κινήσεις εἶναι ἀδύνατον νά ζήσει ὁ ἄνθρωπος γιά περισσότερο ἀπό τρία μέ ἕξι λεπτά, ἀφοῦ τό αἷμα δέν ὀξυγονώνεται στούς πνεύμονες. Εἶναι ὅμως δυνατόν νά γίνονται ἀνεπαίσθητες ἀναπνευστικές κινήσεις στό σταυρό, τή στιγμή πού γιά νά ἀναπνεύσει ὁ σταυρωμένος ἄνθρωπος πρέπει νά κάνει μία τόσο ἐργώδη προσπάθεια ὥστε νά κινήσει λίγα ἑκατοστά ἀέρα μέσα καί ἔξω ἀπό τούς πνεύμονές του;

Εἶναι δυνατόν ἕνας ἀξιωματικός, ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἀποσπάσματος, πού ἀσφαλῶς εἶχε δεῖ καί ἐπιβλέπει πολλές θανατώσεις καταδικασμένων σέ σταύρωση νά ἀπατηθεῖ; Εἶναι δυνατόν αὐτήν τήν ἀπόφευκτα ἐργωδέστατη προσπάθεια τοῦ Χριστοῦ, στήν προκειμένη περίπτωση, νά μὴν τήν ἀντιληφθεῖ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θά πλήρωνε μέ τήν ἴδια τή ζωή του, σέ περίπτωση πού δήλωνε ὅτι ἕνας κατάδικος εἶχε πεθάνει, ἐνῶ θά ἀποδεικνυόταν ὅτι ζοῦσε;

Ἴσως κάποιος νά ἐμμένει στήν ἀμφιβολία, σέ μία πεισματώδη ἄρνηση. Εἶναι δυνατόν. Προεκτείνουμε τήν ἔρευνά μας.

Ὁ Κεντυρίωνας, ὁ ἑκατόνταρχος στήν ἑλληνική γλώσσα, δέν ἀρκέσθηκε στήν πειστική γι' αὐτόν ἀπόδειξη, ἀλλά ἐκτέλεσε πάνω στό σταυρωμένο σῶμα τοῦ Χριστοῦ τήν κλασική μορφή τῆς χαριστικῆς βολῆς, πού ἐφάρμοζαν οἱ Ρωμαῖοι, σέ ὅλους τούς καταδίκους, ἄσχετα ἀπό τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖον θά ἐκτελεῖτο ἡ θανάτωσή τους: τή λόγχιση τῆς πλευρᾶς. Ἡ λόγχιση εἶναι πραγματικά ἓνα θανάσιμο τραῦμα. Μέ ὅλη τή δύναμη πού ἓνας γυμνασμένος στρατιώτης μποροῦσε νά χτυπήσει σχεδόν ἐξ ἐπαφῆς, μέ τήν κοφτερή λόγχη πού βρισκόταν στήν ἄκρη τοῦ δόρατός του, ἓνα σῶμα, ὁ Ρωμαῖος στρατιώτης βύθισε βαθειά στό θώρακα τοῦ Χριστοῦ τή λόγχη του. «Εὐθέως ἔρρευσε ὕδωρ καί αἷμα». Τό ποιό εἶναι ἡ μεγάλη δογματική σημασία αὐτοῦ τοῦ ὕδατος καί αἵματος δέν θά τό συζητήσουμε ἐδῶ. Δέν εἶναι θέμα πού ἀρμόζει σέ μένα, σάν ἐπιστήμονα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν νά τό ἀναλύσω. Ὅφείλουμε ὅμως νά ἐπισημάνουμε, ὅτι γιά νά τρέξει αἷμα, θά πρέπει ἡ λόγχη νά ἔτρωσε ἢ τήν καρδιά ἢ κάποιο μεγάλο ἀγγεῖο. Ἐάν ὁ Χριστός ζοῦσε, ἀπ' ὅπου καί ἄν προερχόταν αὐτό τό αἷμα, θά ὑπῆρχε μιά συνεχῆ ροή, ροή μέ σφύξεις, ἡ ὁποία θά μαρτυροῦσε τήν παρουσία τῆς ζωῆς. Ὅμως μετά ἀπό ἐκείνη τήν ροή ὕδατος καί αἵματος δέν παρουσιάστηκε πλέον τίποτε ἄλλο. Ἐνα τόσο μεγάλο τραῦμα δέν προκάλεσε καμία ἀντίδραση. Ἀντίθετα, ἡ ἔλλειψη ἀντίδρασης, ἐπικύρωσε στόν Κεντυρίωνα τήν ἤδη ὑπάρχουσα βεβαιότητα, ὅτι ὁ Χριστός εἶχε πεθάνει.

Δέν εἶναι λοιπόν δυνατή ἡ νεκροφάνεια πάνω στόν σταυρό. Δέν εἶναι δυνατή οὔτε ὅταν προκαλεῖται στό σῶμα ἓνα τόσο μεγάλο τραῦμα. Πρέπει νά σημειώσουμε, ὅτι ἡ εἴσοδος τῆς λόγχης μέσα στόν θώρακα δέν προκάλεσε μονάχα τήν τρώση μεγάλων ὀρ-

γάνων τῆς κυκλοφορίας, ὅπως τῆς καρδιᾶς ἢ τῶν μεγάλων ἀγγείων, καθὼς προαναφέρθηκε. Προκάλεσε ἐξάπαντος μία κατάσταση πού τήν γνωρίζουν ὅσοι ἔχουν κάποια σχέση μέ τήν Ἱατρική: τόν πνευμοθώρακα. Τήν εἴσοδο δηλαδή ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρα, ὄχι ἀπό τή φυσική ἀναπνευστική ὁδό, ἀλλά ἔξω ἀπό τούς πνεύμονες. Ἔνα φαινόμενο πού ὅπως γνωρίζουμε εἶναι ἀσυμβίβαστο μέ τήν ἐπιβίωση. Ἔνας ἀνοιχτός πνευμοθώρακας δέν ἐπιτρέπει τήν ἀναπνοή, ἀκόμη καί ἂν ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται στό κρεβάτι του. Ἔτσι, ἀκόμη καί ἂν δέν ὑπῆρχε κανένας ἄλλος ἐπιβαρυντικός παράγοντας γιά τήν ἀναπνοή τοῦ Ἐσταυρωμένου Χριστοῦ – πού ὅπως εἶδαμε ἦταν πλέον ἀνύπαρκτη – ἔνα τέτοιο μεγάλο τραῦμα στό θώρακα θά εἶχε καταργήσει τήν ἰκανότητα τοῦ ἀναπνευστικοῦ Του συστήματος νά ἐκτελεῖ τό ἔργο του καί θά τόν εἶχε θανατώσει μέσα σέ λίγα λεπτά.

Ἔάν, πρᾶγμα λογικά ἀδύνατο καί θετικά ἀπαράδεκτο, οἱ μηχανισμοί τοῦ θανάτου πού μόλις ἀναπτύξαμε, δέν εἶχαν προκαλέσει ἀκόμη τόν θάνατο τοῦ Χριστοῦ, τό γεγονός ὅτι δέν ἔγινε ἡ ἀποκαθήλωσή Του ἀμέσως μετά τή διαπίστωση τοῦ Κεντυρίωνα, ἀλλά μεσολάβησε ἀρκετό χρονικό διάστημα, ὅπως θά δοῦμε ἀμέσως, δίνει ἄνετο χρόνο στούς μηχανισμούς αὐτούς νά ἐπιφέρουν τό θάνατο.

Τό χρονικό διάστημα πού μεσολάβησε, ὀφείλεται στίς ἐνέργειες πού ἔγιναν ἀπό μέρος τῶν παρισταμένων πρὸς τίς Ρωμαϊκές ἀρχές. Γιά τή διεκπεραίωση τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν χρειάστηκαν τέσσερις διαδρομές. Ὅπως γνωρίζουμε ἀπό τά Εὐαγγέλια, ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπό Ἀριμαθαίας κατέβηκε ἀπό τό Γολγοθᾶ στό Πραιτώριο, ὅπου βρῆκε τόν Πιλάτο καί τοῦ ζήτησε τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Πιλάτος «ἐθαύμασε εἰ ἤδη ἀπέθα-

νε», για νά μάς ἔχει κι ἐμᾶς πληροφορημένους ὅτι «ἀπέθανε». Ἄμέσως κάλεσε μέ ἀγγελιαφόρο τόν Κεντυρίωνα.

Ὁ Κεντυρίωνας μέ τή σειρά του, τήν πεποίθησή του γιά τό τετελεσμένο γεγονός τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ, δέν τήν ἐπισφράγισε μόνον μέ τό ὅτι ἔφυγε ἀφήνοντας πίσω του τόν Χριστό νεκρό –δέν εἶχε τό δικαίωμα νά ἀποχωρήσει ἀπό τό χῶρο τῆς ἐκτέλεσης τῆς ποινῆς ἐάν ὁ καταδικασμένος δέν εἶχε πεθάνει– Τήν πεποίθησή του γιά τό θάνατο τοῦ Χριστοῦ, τήν ἐπισφράγισε καί μέ τό ὅτι διαβεβαίωσε τόν ἴδιο τόν ἡγεμόνα ὅτι ὄντως ὁ Χριστός εἶχε πεθάνει.

Μετροῦμε ὡς τώρα τρεῖς διαδρομές: Πρώτη τοῦ Ἰωσήφ πρὸς τόν Πιλάτο· δεύτερη τοῦ ἀγγελιαφόρου πρὸς τόν Κεντυρίωνα· τρίτη, αὐτή τοῦ Κεντυρίωνα πρὸς τόν Πιλάτο, καί ἡ τέταρτη διαδρομή, αὐτή τοῦ Ἰωσήφ ἀπό τό Πραιτώριο στό Γολγοθά.

Ὁ Ἰωσήφ ἀνέβηκε φέρνοντας μαζί του τή σινδόνη, καί τότε μονάχα ἔγινε ἡ Ἀποκαθήλωση τοῦ Χριστοῦ ἀπό τό Σταυρό.

Τήν Ἀποκαθήλωση ἀκολούθησε ἡ διαδικασία τῆς Ταφῆς, ἡ ὁποία ἔγινε, ὅπως γράφεται στό Εὐαγγέλιο, ἀπό τόν Ἰωσήφ καί τόν Νικόδημο καί ὄσους παρευρίσκονταν, καθὼς ἦταν ἔθος στοὺς Ἰουδαίους. Στό «ταλμούδ», βρίσκεται καταγραμμένη ὅλη ἡ διαδικασία τῆς ταφῆς, ἡ ὁποία γιά νά ἀποτρέψει προφανῶς τό ἐνδεχόμενο τῆς νεκροφάνειας, συμπεριελάμβανε καί τό νά κρατάει κάποιος ἓνα φτερό μπροστά στά ρουθούνια τοῦ πεθαμένου ἐπὶ δεκαπέντε λεπτά, ὥστε νά βεβαιωθοῦν οἱ παριστάμενοι ὅτι δέν κινεῖ ἡ ἀναπνοή του τό φτερό.

Ἀφοῦ ἐτοίμασαν τό σῶμα τοῦ Κυρίου, ἔβαλαν γύρω του τή σινδόνη ἢ τά ὀθόνια καί τόν κάλυψαν, κα-

θώς ἦταν τό ἔθιμο στούς Ἰουδαίους. Πάνω σ' αὐτά τά ὑφάσματα, ἔριξαν 100 λίτρα μείγματος σμύρνας καί ἀλόης, δύο ἀρωματικῶν οὐσιῶν, πού καθώς ἀνακατεύονται, παίρνουν μία κολλώδη, παχύρευστη μορφή, μέ τήν ὁποία διαπότισαν κατά ἕναν τρόπο ἀεροστεγή –καί μάλιστα σέ ποσότητα 100 λίτρων– ἀπό ὅλες τίς πλευρές, τό πτῶμα πού περιβαλλόταν ἀπό τά ὑφάσματα.

Ἐάν ὑποτεθεῖ ὅτι ἕνα ὑγιέστατο ἄτομο εἶχε περιτυλιχτεῖ μέ τή σινδόνη καί τά ὀθόνια καί εἶχε περιβραχεῖ μέ τήν κολλώδη καί ἀδιαπέραστη αὐτή οὐσία πού θά ἔπεφτε τόσο ἄφθονα ἀπάνω του, τό ἄτομο αὐτό θά πέθαινε ἀσφαλῶς ἀπό ἀσφυξία. Ὡστε κι ἂν ξεχάσουμε ὅλες τίς πολυάριθμες αἰτίες, πού κάθε μία ἀπό αὐτές ἀρκεῖ γιά νά προκαλέσει τό θάνατο, ἔχουμε ἐδῶ, κατά τήν ταφική διαδικασία καί μέσα στόν ἀνοικτό ἀκόμη τάφο, μία πρόσθετη καί πολύ σοβαρή αἰτία θανάτου: αὐτή τῆς ἀσφυξίας ἀπό τήν σμύρνα καί τήν ἀλόη.

Θά προσθέσουμε πληροφοριακά, ὅτι τόν δέκατο ἔνατο αἰῶνα, ὁ πρῶτος πού παρουσίασε ἐπιχειρήματα γιά νεκροφάνεια ἦταν ὁ Venturino. Οἱ ὀρθολογιστές δέχθηκαν ὅτι ἡ σμύρνη καί ἡ ἀλόη ἀναζωογόνησαν τόν καταπονημένο, ἀλλά ὄχι νεκρό Ἰησοῦ Χριστό. Αὐτόν, ὁ ὁποῖος κατατραυματισμένος, ἔξαιμος, ἀφυδατωμένος, ἀκίνητος, βρισκόταν σέ λιποθυμική, σέ κωματώδη κατάσταση, ἂν δέν ἦταν νεκρός, πρᾶγμα, ὅπως ἐξηγήσαμε, ἀδιανόητο. Ἐάν ἡ σμύρνη καί ἡ ἀλόη εἶχαν τέτοιο ἀποτέλεσμα, ἐμεῖς οἱ γιατροί, ἀντί νά χρησιμοποιοῦμε χίλιες δύο μεθόδους, προσπάθειες καί σειρά ἐξετάσεων προκειμένου νά σώσουμε τούς βαρειά τραυματισμένους, δέν θά εἶχαμε παρά νά τούς δώσουμε νά μυρίσουν σμύρνη καί ἀλόη καί ἀμέσως

νά αναζωογονοῦνταν. Ἀντίθετα, τὰ ἀποτελέσματα τῆς χρήσης τῆς σμύρνης καί τῆς ἀλόης ἀποτελοῦν, ὅπως μόλις εἶδαμε, ἓνα τελικό ἐπιχείρημα γιά ὄλους ἐκεῖνους πού ἀμφιβάλλουν.

Ἄλλά ἄς προεκτείνουμε μ' ἓναν πεισματικό τρόπο τήν ἀμφιβολία μας. Ἄς ὑποθέσουμε κι ἐμεῖς ὅτι ἐπρόκειτο γιά νεκροφάνεια. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι πράγματι ὁ Χριστός δέν εἶχε πεθάνει. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι Ἀνάστασις δέν συνέβη, ἀλλά σηκώθηκε ἀπλά ὁ Χριστός τήν τρίτη ἡμέρα καί ἄρχισε νά βαδίζει.

Πῶς μπόρεσε νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τόν σφικτό αὐτόν κλοιό τῶν ὑφασμάτων πού τόν περιέβαλαν;

Πῶς μπόρεσε νά ἀποκυλήσει τόν βαρύ λίθο μέ τόν ὁποῖο ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπό Ἀριμαθαίας σφράγισε τόν τάφο; Τόν λίθο, τόν ὁποῖο τρεῖς γυναῖκες πηγαίνοντας ἐκεῖ τήν πρωῖα τῆς Κυριακῆς, διερωτῶνταν ποιός θά τίς βοηθοῦσε νά τόν ἀποκυλήσουν;

Καί τέλος, αὐτό τό κατατραυματισμένο, ἔξαιμο, ἀφυδατωμένο, ἐξουθενωμένο σῶμα, ἔστω καί ἄν ὑποτεθεῖ πῶς θά σηκωνόταν καί μάλιστα θά κυλοῦσε τόν λίθο, ἀσφαλῶς μετά ἀπό λίγα βήματα, θά ξανάπεφτε κάτω σέ μία ἀθλία κατάσταση. Δέν θά μπορούσε νά συνέλθει καί νά σταθεῖ ξανά στά πόδια του, παρά μετά ἀπό πολύμηνη θεραπεία, ἀκόμη, καί ἄν ὑπῆρχαν τότε τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα σήμερα διαθέτουμε γιά νά πραγματοποιοῦμε τήν ἐντατική θεραπεία τῶν ἀνθρώπων πού βρίσκονται πάρα πολύ κοντά στό θάνατο.

Ἔχουν οἱ ἐμφανίσεις τοῦ Χριστοῦ, μετά τήν Ἀνάστασή Του καμία ὁμοιότητα μέ τήν εἰκόνα πού περιγράψαμε μόλις; Ἐδῶ πρέπει νά τονίσουμε ὅτι τό γεγονός τό ὅτι εἶδαν τόν Χριστό ὑγιέστατο ὅλοι ἐκεῖνοι στούς ὁποίους ἐμφανίστηκε, δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς πληροφορία, ἀλλά εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιά νά

υπάρχει τό Ευαγγέλιο. Ἐπίσης, ἀπό τήν ὑγεία ἀπό τήν ὁποία ἔσφυζε αὐτό τό σῶμα, ἐπείσθησαν οἱ δύσπιστοι, ἀποκαρδιωμένοι μαθητές Του, ὅπως θά δοῦμε καί στή συνέχεια, ὅτι πράγματι ἀναστήθηκε.

Ἄντί γιά ἓνα σῶμα πού σέρνεται, πού λιποθυμᾷ, πού πραγματικά θά προκαλοῦσε οἶκτο καί φρίκη ἀπό τά βασανιστήρια πού εἶχε περάσει, ἔχουμε τήν ἐμφάνιση ἑνός ἀνθρώπου πού ἦταν γεμάτος ἀπό σφρίγος, πού ἀκτινοβολοῦσε τήν ἐπιβολή, τήν εἰρήνη, τήν ἀνεση· ἓνα σῶμα πού περπατάει τόσο γρήγορα ὥστε νά κατορθώνει, στήν περικοπή τῆς πορείας εἰς Ἑμμαούς, νά φθάσει δύο ἀνθρώπους πού βάδιζαν ἀρκετά χιλιόμετρα μακριά ἀπό τό Ἱεροσόλυμα καί πού προπορεύονταν ἀπό αὐτό. Τούς ἔφθασε καί συνοδοιπόρησε μαζί τους γιά μία ἄλλη ἐπίσης μεγάλη ἀπόσταση, μέχρι τό σούρουπο.

Πρόκειται πραγματικά γιά ἐμφανίσεις ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος βρίσκεται σέ τέλεια φυσική κατάσταση.

Τό ὅτι πέθανε ὁ Χριστός πάνω στό Σταυρό καί τό ὅτι εἶναι ἀδύνατον νά μήν παραδεχθοῦμε ὅτι οἱ ἐμφανίσεις Του εἶναι ἐμφανίσεις κάποιου, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀναστηθεῖ μετά ἀπό τό μαρτύριο καί τό θάνατο στό Σταυρό, ἔχει πλέον θετικότερα ἀποδειχθεῖ ἀπό τήν Ἱατρική Ἐπιστήμη. Κλείνουμε ἐδῶ τήν πρώτη κατηγορία ἀμφισβητήσεων, αὐτήν πού ἀφορᾷ στό θάνατο τοῦ Χριστοῦ ἐπάνω στό Σταυρό.

Περνοῦμε στή δεύτερη κατηγορία ἀμφισβητήσεων: Στό ἐρώτημα, ἐάν οἱ ἐμφανίσεις τοῦ Χριστοῦ μετά τό Σταυρικό Του θάνατο εἶναι πραγματικές. Στό ἐάν οἱ περιγραφές καί οἱ μαρτυρίες τῆς Καινῆς Διαθήκης γύρω ἀπό τίς ἐμφανίσεις αὐτές εἶναι ἀξιόπιστες.

Ἐδῶ χρειαζόμαστε καί μπαίνουμε στήν περιοχή

μιᾶς ἄλλης ἐπιστήμης, τῆς Νομικῆς Ἐπιστήμης. Ἡ Νομική εἶναι ἡ Ἐπιστήμη πού μέ μεγάλη ἀκρίβεια καί ἀπόλυτα ὀρθολογικά κριτήρια, μελετάει τήν ἀξιολογία τῶν ἐνδείξεων. Προκειμένου νά ἀποδώσει εὐθύνες, νά ἀπαγγεῖλει κατηγορίες καί νά ἐκφράσει καταδίκες, στηρίζεται ἀδιάκοπα σέ μαρτυρίες καί ἐνδείξεις. Κατά συνέπεια, ἔχει μέ πολύ λεπτό ἠθμό καί μέ μεγάλη λογική αὐστηρότητα ξεκαθαρίζει, ποιές μαρτυρίες εἶναι ἀξιόπιστες καί ποιές δέν εἶναι· πότε μία μαρτυρία καί μία ἐνδειξη εἶναι δυνατόν νά ἀμφισβητηθοῦν.

Ἐάν οἱ μαρτυρίες γιά τίς ἐμφανίσεις τοῦ Χριστοῦ πού ὑπάρχουν στά Εὐαγγέλια καί στήν Α΄ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, δέν ἀνταποκρίνονται πρὸς τήν πραγματικότητα, θά πρόκειται γιά ἓνα ἀπό τά δύο εἶδη παρέκλησης ἀπό τήν ἀλήθεια. Ἡ θά πρόκειται περί ψευδαπάτης (ψευδαισθήσεις), ἢ θά πρόκειται γιά ἀπάτη.

Ἄς ἐξετάσουμε μία - μία αὐτές τίς δύο περιπτώσεις.

Θά πάrouμε πρῶτα τό ἐνδεχόμενο τῶν ψευδαισθήσεων. Οἱ ψευδαισθήσεις ἐπιβάλλουν νά ξαναγυρίσουμε πάλι στήν Ἱατρική Ἐπιστήμη.

Οἱ ψευδαισθήσεις εἶναι ἓνα φαινόμενο τό ὁποῖο ἡ Ἱατρική ἔχει ἐπί χιλιάδες περιπτώσεων μελετήσει.

Ἄς ἀναφέρουμε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, ὅτι τά ἄτομα τά ὁποῖα βλέπουν ὀράματα καί ἔχουν ψευδαισθήσεις, ἀποτελοῦν μία ὀρισμένη κατηγορία ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τήν προδιάθεση γι' αὐτές. Οἱ ψευδαισθήσεις ἀποτελοῦν μία προέκταση τῶν διαθέσεών τους καί ἀφοροῦν σέ γεγονότα, τῶν ὁποίων ἡ πραγματοποίηση ἐπιθυμεῖται πολύ ἔντονα ἀπό αὐτούς.

Ἐάν πολλά ἄτομα ἔχουν ψευδαισθήσεις, οἱ ψευ-

δαισθήσεις αυτές έχουν διαφορετικό περιεχόμενο και χαρακτήρα, πού σχετίζονται με τόν ψυχικό κόσμο, τόν χαρακτήρα και τίς εμπειρίες πού διαθέτει τό κάθε ένα. Έχουν λοιπόν διαφορετική μορφή και διαφορετικό περιεχόμενο.

Τό φαινόμενο τῶν ψευδαισθήσεων λαμβάνει χώρα σέ κατάλληλη ὥρα και τόπο. Σέ συνθήκες δηλαδή πού ὑποβάλουν και προδιαθέτουν τόν ἄνθρωπο. Τέλος, ἐάν οἱ ψευδαισθήσεις ἔχουν τήν τάση νά ἐπαναλαμβάνονται, τότε ἡ ἐπάνοδος τους παρουσιάζεται ἐπί μακρό χρονικό διάστημα.

Ἀκολουθοῦν οἱ μαρτυρίες γιά τίς ἐμφανίσεις τοῦ Χριστοῦ ἔστω και ἕναν ἀπό τούς βασικούς, προαναφερθέντες κανόνες, οἱ ὁποῖοι χαρακτηρίζουν τίς παθολογικές ἀφηγήσεις πασχόντων ἀνθρώπων;

Ἄς ἐξετάσουμε τό πρώτιστο: Ἐκεῖνοι στούς ὁποῖους ἐμφανίσθηκε ὁ Χριστός εἶχαν πράγματι τήν προδιάθεση νά δοῦν τόν Χριστό ἀναστημένο; Κάθε ἄλλο. Ὅχι μόνον ἦταν καταπτοημένοι, ὄχι μόνον ἦταν βέβαιοι ὅτι ἡ ὑπόθεση τελείωσε, ἀλλά ἀκόμη κι ὅταν ἔφθασαν σ' αὐτούς ἐπανελημμένα μηνύματα ἀπό πρόσωπα ἀξιοπίστα, πρόσωπα πού ζοῦσαν ἀνάμεσά τους –οἱ Μυροφόρες– και τούς βεβαίωναν ὅτι εἶδαν τόν Χριστό ἀναστημένο, ἐκεῖνοι ἀρνήθηκαν νά πιστέψουν ὅτι οἱ ἐμφανίσεις αυτές ἦταν ἀληθινές· ὅτι πράγματι ὁ Χριστός εἶχε ἀναστηθεῖ.

Τά πρόσωπα αὐτά, ὅπως βλέπουμε, ὄχι μόνον δέν ἦταν προδιαθετειμένα γιά ψευδαισθήσεις, ἀλλά ἀντίθετα, ἦταν ἀρνητικά προδιαθετειμένα στό νά δεχθοῦν ὅτι εἶναι δυνατόν νά δεῖ κανείς, και συνεπῶς και οἱ ἴδιοι, τόν Χριστό.

Εἶπαμε, ὅτι τά ἄτομα πού βλέπουν ψευδαισθήσεις ἀνήκουν σ' ἕναν ὀρισμένο τύπο, ἐπιρρεπῆ σέ τέτοιες

έκδηλώσεις. Ἄς δοῦμε· ἀνήκουν σ' ἓναν ὀρισμένο τύπο οἱ μάρτυρες τῶν ἐμφανίσεων τοῦ Χριστοῦ;

Κάποια ἀπ' αὐτά, τά γνωρίζουμε ἀπό τά ἴδια τους τά γραπτά καί τίς ἀφηγήσεις τους. Κατ' ἀρχήν δέν εἶναι πρόσωπα εὐφάνταστα, δέν ἔχουν φαντασιώσεις. Ἄς πάρουμε τόν τελώνη Ματθαῖο· ἄνθρωπο ὁ ὁποῖος πέρασε ὅλη του τή ζωή πάνω στούς λογαριασμούς. Τόν Ματθαῖο, πού τό Εὐαγγέλιό του εἶναι γεμᾶτο ρεαλισμό· πού δέν ἔχει τίποτα τό ποιητικό· τίποτα τό λυρικό. Πού εἶναι ἀντίθετα, μία πολύ προσεκτική παράθεση γεγονότων, μέ λεπτομέρειες ἐξαιρετικά πραγματικές.

Ἄς πάρουμε τό Θωμᾶ. Ὁ Θωμᾶς σαφῶς δέν ἀνήκει στήν κατηγορία τῶν ἀνθρώπων πού βλέπουν ψευδαισθήσεις. Εἶναι ὁ ἄνθρωπος πού ὅταν οἱ δέκα μαθητές μέ τούς ὁποίους εἶχε ζήσει τρία χρόνια ἀδιάκοπα, τόν βεβαιώνουν ὁμόφωνα ὅτι εἶδαν τόν Χριστό, ἀρνεῖται νά πιστέψει καί ἀπαντάει ὅτι δέν θά πιστέψει ἀκόμη κι ἐάν Τόν δεῖ, ἀλλά μόνον ἐάν ἀγγίξει τά τραύματά Του.

Εἶναι αὐτός ὁ ἄνθρωπος, τύπος προδιατεθειμένος σέ ψευδαισθήσεις;

Ὁ Παῦλος. Ὁ διώκτης Παῦλος. Ὁ Παῦλος, ὁ ὁποῖος θέριζε κυριολεκτικά τήν ἐκκλησία καί κάθε ἄνθρωπο ὁ ὁποῖος ἤθελε νά πει ὅτι ὁ Χριστός ἀναστήθηκε, ἦταν ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος γιά νά δεῖ καί νά ἀκούσει τόν Ἀναστημένο Χριστό, τή στιγμή πού βρισκόταν στό ἀποκόρυφο τῆς μανίας του ἐναντίον τῆς ἰδέας ὅτι ὁ Χριστός ἀναστήθηκε;

Βλέπουμε λοιπόν, δειγματοληπτικά, ὅτι οἱ ἄνθρωποι στούς ὁποίους συνέβησαν οἱ ἐμφανίσεις αὐτές, ἦσαν ἄνθρωποι μέ διαφορετικό χαρακτήρα, μέ διαφορετικό τύπο - μάλιστα μέ τύπο ξένο πρὸς ἐκεῖνον πού ρέπει στίς ψευδαισθήσεις.

Ξέρουμε από τίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, πώς ὁ Χριστός ἐφανίστηκε σέ πεντακόσιους ἀνθρώπους ταυτόχρονα. Εἶναι δυνατόν πεντακόσια πρόσωπα νά ἀνήκουν ὅλα ἢ σχεδόν ὅλα, στόν τύπο τοῦ ἀνθρώπου πού βλέπει ψευδαισθήσεις; Εἶπαμε ὅτι, ἐάν πολλά πρόσωπα βλέπουν ψευδαισθήσεις, οἱ ψευδαισθήσεις αὐτές ἔχουν χαρακτήρα καί ἀντικείμενο ἀνάλογο πρὸς τὴν προσωπικότητα τοῦ καθενός. Γνωρίζουμε καλά, ὅπως θά ἦταν καί ἐπόμενο νά τό περιμένουμε, ὅτι τά πρόσωπα τοῦ περιβάλλοντος τοῦ Χριστοῦ, εἶχαν πολύ διαφορετικούς χαρακτήρες. Ἐνας μέ στοιχειώδη ψυχολογική ἀντίληψη, ἀντιλαμβάνεται τίς θεμελιώδεις διαφορές χαρακτήρα, πού ὑπῆρχαν ἀνάμεσα στόν Ἀπόστολο Πέτρο, στόν Ἀπόστολο Παῦλο καί στόν Εὐαγγελιστή Ἰωάννη. Οἱ διάφοροι χαρακτήρες τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ καί ὅσοι ἀναφέρονται στό Εὐαγγέλιο, ἀποτελοῦν ἓνα φάσμα, πού μπορούσαμε νά ποῦμε ὅτι ἀντιπροσωπεύει ὅλους τοὺς ἀνθρώπινους τύπους. Ἐν τούτοις, ὅλοι τους δέχονται καί παραδέχονται, ὅτι ὁ Χριστός εἶχε τὴν ἴδια ἐμφάνιση καί ὁ λόγος Του, ὅταν τοὺς μίλησε, εἶχε ἀκριβῶς τό ἴδιο περιεχόμενο. Ὅλοι συμφωνοῦν ἀπολύτως γιὰ τό ὅ,τι εἶδαν καί γιὰ τό ὅ,τι ἄκουσαν.

Τό γεγονός αὐτό, εἶναι ἀντίθετο πρὸς τόν ἰσχυρισμό ὅτι οἱ ἐμφανίσεις τοῦ Χριστοῦ ἦταν προϊόν ψευδαισθήσεων.

Εἶπαμε πρό ὀλίγου, ὅτι οἱ ψευδαισθήσεις παρουσιάζονται σέ κατάλληλους ὑποβλητικούς τόπους καί ὥρες τῆς ἡμέρας. Στὴν περίπτωση ὅμως τῶν ἐμφανίσεων τοῦ Χριστοῦ δέν ὑπάρχουν ὁμοιότητες, οὔτε ὡς πρὸς τόν τόπο οὔτε ὡς πρὸς τό χρόνο πού λάμβαναν χώρα. Ἄλλοτε καί συνηθέστερα, ἐμφανίζεται ὁ Χριστός στό φῶς τῆς ἡμέρας. Ἐμφανίζεται ἐπὶ πολλή ὥ-

ρα. Μέρα μεσημέρι ἢ ἀπόγευμα καί βαδίζει στους ἀγρούς.

Ἐμφανίζεται στό Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν. Ἐμφανίζεται στόν κῆπο τοῦ νεκροταφείου τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἐμφανίζεται σ' ἓνα δωμάτιο ὅπου ἦταν κλεισμένοι οἱ μαθητές. Ἐμφανίζεται σ' ἓναν λοφίσκο, σέ πολλούς ἀνθρώπους. Ἐμφανίζεται στή λίμνη τῆς Τιβεριάδας ὅπου, ὅπως γνωρίζουμε, ἔγινε ἡ δεύτερη θαυμαστή ἀλειεία. Καθόλου ὅμοιοι μεταξύ τους οἱ χῶροι, οὔτε καί ὑποβλητικοί, ὥστε νά δημιουργοῦν τό κλίμα καί τό περιβάλλον γιά ψευδαισθήσεις.

Εἶπαμε, πῶς ὅταν οἱ ψευδαισθήσεις ἐπαναλαμβάνονται, τότε ἐπαναλαμβάνονται ἐπί πολύ διάστημα, καί ἡ τείνουν νά ἀραιώσουν ἢ νά ἀτονίσουν ὁπότε σιγά - σιγά ἐξαφανίζονται, ἡ τείνουν νά ἐντείνωνται καί νά γίνονται συχνότερες, ὁπότε καταλήγουν σέ κρίση. Αὐτό τό λέει ἡ Ψυχιατρική. Ἐδῶ δέν βλέπουμε τίποτε ἀπό αὐτά. Ἀντίθετα, οἱ ἐμφανίσεις τοῦ Χριστοῦ παρουσιάζονται στά Εὐαγγέλια μέ τόν ἴδιο ρυθμό καί μετά ἀπό σαράντα μέρες διακόπτονται χωρίς νά ἔχουν φθάσει οὔτε σέ μιά ἀραιώσει οὔτε σέ ἓνα ἀποκόρυφο. Διακόπτονται μετά τήν Ἀνάληψή Του.

Ἄς σημειώσουμε ὅτι ὅταν μιλοῦμε γιά ψευδαισθήσεις, ὅλοι ἐννοοῦμε κυρίως ὁράματα: δηλαδή ἐμφανίσεις οἱ ὁποῖες γίνονται ἀντιληπτές μέ τήν ὄραση. Στήν περίπτωση τῶν ἐμφανίσεων τοῦ Χριστοῦ, ὄχι μόνον οἱ περισσότερες ἀπό αὐτές συνδυάζονται καί μέ ἀκουστικές ἐντυπώσεις καί μέ διάλογο, ὁ ὁποῖος διαμείβεται ἀνάμεσα στόν ἐμφανιζόμενο καί σ' ἐκείνους πού τόν βλέπουν, ἀλλά ἐπιβεβαιώνονται καί μέ τήν ἀφή.

Βλέπουμε τήν διαβεβαίωση τήν ὁποία παίρνει ὁ Ἀπόστολος Θωμᾶς μέ τήν ἀφή.

Βλέπουμε επίσης, ότι για να μή μείνει ἀμφιβολία στους μαθητές ως προς τό ότι ἦταν πραγματική καί ὄχι ψευδής ἐντύπωση ἢ ἐμφάνισή Του, ὁ Χριστός ὅταν εἶδε ἀπό τήν ταραχή, τό φόβο καί τή δυσπιστία τους ὅτι ἀμφέβαλαν γιά ὅ,τι ἔβλεπαν, ἔφαγε μπροστά τους ψάρι καί κηρήθρα. Ἐφαγε ἀπό αὐτά, ὥστε μετά τήν ἀποχώρησή του νά ἔχουν τήν διαβεβαίωση ὅτι πραγματικά παρουσιάστηκε μέ σῶμα ἀληθινό, ἀπό τό γεγονός ὅτι τό ψάρι καί τό μέλι βρισκόταν πάνω στό τραπέζι ὅπου καί οἱ ἴδιοι προηγουμένως ἔτρωγαν, ἀλλά ἐπιπλέον εἶναι καί τροφές, οἱ ὅποιες ἀφήνουν ὑπόλειμμα: τό κερὶ ἀπό τήν κηρύθρα καί τό κόκκαλο ἀπ' τό ψάρι. Θά προσθέσουμε τήν περικοπή ὅπου ὁ Χριστός μαγείρεψε. Ἐκεῖ ὅπου ἔψησε ὁ ἴδιος τό ψάρι στήν ὄχθη τῆς λίμνης· τόσο ἐκεῖνο τό ὅποιο εἶχε ὁ ἴδιος, ὅσο καί τό ψάρι πού εἶχαν ψαρέψει οἱ μαθητές καί ἔφαγαν ὅλοι μαζί.

Πῶς θά ἦταν δυνατόν οἱ μαθητές νά κατεῖχαν καί νά μαρτυροῦσαν καί σ' ἐμᾶς ὅτι ὑπῆρξαν, ὑλικά δείγματα ἀπό τίς ἐμφανίσεις τοῦ Χριστοῦ καί τή συναναστροφή τους μαζί Του, ἐάν αὐτές ἦταν ἀπλῶς ἀποτελεσμα ψευδαισθήσεων;

Ἀντίθετα, τά ὑλικά ὑπολείμματα ἀπό τίς ἐμφανίσεις Του, διαψεύδουν καί καταρρίπτουν τό ἐπιχείρημα ὅτι ἐπρόκειτο γιά ψευδαισθήσεις.

Ἐάν οἱ ἐμφανίσεις τοῦ Χριστοῦ πού περιγράψαμε δέν ἦταν ἀποτελεσμα αὐταπάτης μήπως ἦταν ἀποτελεσμα ἀπάτης;

Περνοῦμε στό δεύτερο ἐνδεχόμενο· στό δεύτερο εἶδος παρέκλισης ἀπό τήν ἀλήθεια. Αὐτή ἢ διέξοδος μένει στήν ἀμφισβήτηση. Αὐτή ἢ διέξοδος μένει στήν ἀμφιβολία.

Ἐπὶ τῷ πρώτῳ λόγῳ γιά τόν ὅποιο δέν μπορεῖ οἱ ἐμ-

φανίσεις αυτές νά είναι αποτέλεσμα απάτης, οφείλονται στο γεγονός, ότι τά πρόσωπα από τά όποια μαρτυρεΐται ότι είδαν τό Χριστό – καί μαρτυρεΐται επί χρόνια, αρκετά χρόνια μετά τήν Ἀνάστασή Του ότι τόν είδαν (στήν Α΄ πρός Κορινθίους Ἐπιστολή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἀριθμοῦνται τά πρόσωπα αὐτά καί ἀναφέρει ἐκεῖ ὁ Παῦλος συγκεκριμένα, ὅπως ἀναφέρεται καί στό Εὐαγγέλιο τοῦ Μάρκου, ὅτι πάνω ἀπό πεντακόσιοι ἄνθρωποι είδαν τό Χριστό) – τά πρόσωπα αὐτά ἦταν πάρα πολλά. Συμπερασματικά, εἶναι πραγματικά ἀπίθανο, τόσα πολλά πρόσωπα, ἐπί τόσο πολλά ἔτη νά ἔκαναν μιά τόσο χονδροειδή καί βλάσφημη απάτη, καί νά μή βρέθηκε οὔτε ἓνα ἀπό αὐτά, τό όποιο νά συνέλθει καί νά μαρτυρήσει ὅτι τό ἴδιο συμμετεΐχε σέ μία απάτη ἢ νά διαμαρτηθεῖ ὅτι ἔπασε θύμα τῆς απάτης αὐτῆς.

Γιά κάθε δικαστήριο, γιά κάθε κριτή πού χρησιμοποιοεῖ τούς κανόνες περί ἐνδείξεων τῆς Νομικῆς Ἐπιστήμης, τό γεγονός καί μόνον ὅτι εἶχαν τόσους πολλούς μάρτυρες οἱ ἐμφανίσεις τοῦ Χριστοῦ, ἀποκλείει τό ἐνδεχόμενο τῆς απάτης.

Ἐπιπλέον, ἡ ὑπόψία ὅτι πρόκειται γιά απάτη, ἀποδεικνύεται ἐσφαλμένη, ἀπό τό γεγονός τῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἀποστόλων, στήν όποία ἤδη ἀναφερθήκαμε, μέχρι τήν τρίτη μέρα μετά τή Σταύρωση τοῦ Δασκάλου τους.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ἦταν περίτρομοι καί καταπτοημένοι. Ἦταν πεπεισμένοι, ὅπως τόσο ὠραῖα περιγράφεται ἐκεῖ στά λόγια τους μέ τά όποια ἀνακοινώνουν στόν ἴδιο τό Χριστό, οἱ δύο μαθητές πρός Ἐμμάους, τή Σταύρωση καί τίς φῆμες, ὅπως νόμιζαν, γύρω ἀπό τήν Ἀνάσταση, ὅτι ἡ ὑπόθεση τοῦ Χριστοῦ ἔληξε ἄδοξα μέ τή Σταύρωσή Του. Ἦταν ὀχυρωμένοι, ὅπως

ἐπίσης ἀναφέραμε, πάνω στήν πεποίθηση ὅτι εἶναι ἀδύνατον νά Τόν εἶδαν ἄνθρωποι ζωντανό. Αὐτή τους τήν πεποίθηση δέ ντρέπονται νά τήν καταθέσουν γραπτῶς αὐτοί οἱ ἴδιοι. Τήν στροφή τους τῶν 180°, τήν ἔζησαν κατά τήν κλάση τοῦ ἄρτου, ὅπου ἀναγνώρισαν τόν Κύριο, καί πείσθηκαν ὅτι δέν μπορεῖ παρά νά ἦταν ἀληθινή παρουσία ἢ συνάντησή τους μαζί Του.

Ἐάν οἱ συγκεκριμένοι ἄνθρωποι ἤθελαν νά κάνουν ἀπάτη, δέν θά ἀπέφευγαν νά μᾶς φανερώσουν ὄλους τούς ἐνδοιασμούς ἀπό τούς ὁποίους πέρασαν; Δέν θά ἀπέφευγαν νά μαρτυρήσουν σέ ὅλα τά πέρατα τῆς γῆς καί νά γράψουν σέ ὅλα τά Εὐαγγέλια, ὅτι οἱ ἴδιοι ἐκεῖνοι ἦταν πού ἀμφισβήτησαν· ἐκεῖνοι πού δέν ἤθελαν νά πιστέψουν· ἐκεῖνοι πού παρουσίασαν ἐναντία ἐπιχειρήματα· ἐκεῖνοι πού ἀμφισβήτησαν· ἐκεῖνοι πού δέν ἤθελαν νά πιστέψουν, ἐκεῖνοι πού εἶπαν ὅτι ἐπρόκειτο γιά λῆρο γιά μία συναρπαγή, γιά ἓνα ψέμα οἱ διηγήσεις γιά τήν ἐμφάνιση τοῦ Χριστοῦ;

Καί ἐν τέλει, αὐτοί οἱ ἔντρομοι νά ἔρχονται, ὄχι μονάχα νά διακηρύξουν τήν Ἀνάσταση Τοῦ Χριστοῦ ὡς τό πλεόν ἀληθινό γεγονός μπροστά στους ἰσχυρούς τῆς γῆς καί τούς ἐνόπλους, οἱ ὁποῖοι ἦταν ἔτοιμοι νά τούς συντρίψουν, ἀλλά νά δίνουν, μετά ἀπό διωγμούς καί φοβερά βασανιστήρια, ἄκαμπτοι ὅλοι, χωρίς ἐξαίρεση, τή ζωή τους, γιά μιά τέτοια ἀπάτη; Ὅπως γράφει ὁ Γάλλος στοχαστής, Maurice Goguel, καθηγητής στό Πανεπιστήμιο τῆς Σορβόννης καί Διευθυντής τῆς Σχολῆς Ἀνωτάτων Σπουδῶν στό Παρίσι: «εἶναι ἀδύνατον γιά ἓνα ψέμα νά ὑποβληθεῖ κανεῖς σέ διωγμούς καί νά δώσει τή ζωή του μέ βασανιστήρια καί ὀδύνες».

Τό ψεῦδος τό χρησιμοποιεῖ ὁ ἄνθρωπος γιά νά ἀποφύγει τό διωγμό, ὄχι γιά νά τόν ὑποστεῖ.

Ὁ δεύτερος λόγος γιά τόν ὁποῖο τό ἐνδεχόμενο τῆς ἀπάτης πρέπει νά ἀποκλειστεῖ εἶναι τό γεγονός ὅτι ἡ πληροφορία καί τό κήρυγμα γιά τήν ἐμφάνιση τοῦ Χριστοῦ καί τήν Ἀνάστασή Του, συνοδεύονταν πάντα καί συνοδεύεται, ἀπό τή διακήρυξη τοῦ πῶς ὕψηλοῦ, κηρύγματος ἀρετῆς πού δέχθηκε ποτέ ἡ ἀνθρωπότητα. Μιάς ἀρετῆς πού δέν περιορίζεται μόνον στήν πραγματοποίηση ὀρισμένων πράξεων ἐναρέτων, ἀλλά πού φθάνει μέ ἀπόλυτη ἀσθηρότητα ἀκόμη καί στίς σκέψεις, στά συναισθήματα καί στίς διαθέσεις τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Πῶς θά ἦταν λοιπόν δυνατόν, ἀνθρώποι πού ὄχι μόνον διέδωσαν αὐτό τό κήρυγμα ἀλλά καί πού κατά τή μαρτυρία τῶν πῶς ἄσπονδων ἐχθρῶν τους, στάθηκαν συνεπεῖς σέ ὅλη τους τή ζωή στό κήρυγμα αὐτό τό τόσο ἀσθηρό πού βασίζεται στήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, οἱ ἀνθρώποι αὐτοί νά στηρίξουν τόν ἀγῶνα τους πάνω σέ ἕνα τόσο ἀποτρόπαιο ψέμα;

Ἐδῶ πρέπει ἐξάπαντος νά ποῦμε, καί θά ἔπρεπε νά τό ἔχουμε ἴσως πεῖ εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, ὅτι τή διαβεβαίωση γιά τήν Ἀνάστασή Του, τήν εἶχε δώσει ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Τό προεῖπε σαφέστατα· τό διεκήρυξε καί τό ὑποστήριξε ἐπανειλημμένα στούς μαθητές Του. Πῶς εἶναι δυνατόν, Αὐτόν πού ὄχι μόνον κήρυξε, Αὐτόν ὁ ὁποῖος ἔζησε γιά τό κήρυγμα, Αὐτόν ὁ ὁποῖος χωρίς καμία ἀντίρρηση ἀνέβηκε στό Σταυρό γιά τό κήρυγμα αὐτό· πῶς εἶναι δυνατόν νά Τόν θεωρήσουμε ἀπατεῶνα, ὁ ὁποῖος σκηνοθετεῖ τήν Ταφή καί τήν Ἀνάστασή Του;

Ἀφοῦ διεξήλθαμε τό ζήτημα τῆς ἀξιοπιστίας τῶν ἐμφανίσεων τοῦ Χριστοῦ, πού ἀποτελεῖ τή δεύτερη κατηγορία τῶν ἀμφισβητήσεων, θά ἔρθουμε στήν τρίτη κατηγορία. Αὐτήν πού ἀφορᾷ τόν κενό τάφο Του.

Ἡ πρώτη πληροφορία γιά τόν κενό τάφο εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία παρουσιάζεται μέσα στό ἴδιο τό Εὐαγγέλιο, ὅταν ἔρχεται ἡ κουστωδία καί ἀναγγέλλει στούς ἀρχιερεῖς «πάντα τά γενόμενα». Τόν σεισμό πού ἔγινε καί τήν ἔνδοξη Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ. Πῶς ἀντιδροῦν οἱ Ἀρχιερεῖς; Τούς ἔδωσαν, ὅπως γράφεται στό Εὐαγγέλιο, «ἀργύρια ἱκανά» καί εἶπαν στούς φύλακες νά διαδώσουν, ὅτι «αὐτῶν κοιμωμένων ἔκλεψαν οἱ μαθηταί τό σῶμα». Ἡ ἀπλή βέβαια ἀνατροπή αὐτῆς τῆς ἐκδοχῆς εἶναι ἡ ἐρώτηση: Ἀφοῦ «ἐκοιμῶντο», πῶς εἶδαν τί ἔγινε; Καί ἡ ἐπόμενη ἐρώτηση: Ἄν δέν «ἐκοιμῶντο», πῶς ἐπέτρεψαν οἱ στρατιῶτες τούς μαθητές νά πάρουν τό σῶμα τοῦ Κυρίου;

Μία ἄλλη ἐκδοχή εἶναι ὅτι τό σῶμα δέν τό ἀπομάκρυναν οἱ μαθητές, ἀλλά ὅτι τό ἀπομάκρυναν οἱ ἀρχιερεῖς· καί αὐτό, γιά νά μή γίνει ὁ τάφος σημεῖο προσκυνήματος τῶν ὀπαδῶν τοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλά καί αὐτό πάλι εἶναι ἀδιανόητο καί ξένο πρὸς τή λογική. Γιατί; Ξέρουμε ὅτι λίγες ἡμέρες μετά τή διαπραγμάτευσή τους μέ τά μέλη τῆς κουστωδίας, δέχθηκαν κατά πρόσωπο, μπροστά σέ χιλιάδες ἀνθρώπων, ὅπως γράφεται στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, δέχθηκαν τήν αὐστηρότατη κατηγορία τοῦ Πέτρου «ὅτι ἀπέκτειναν τόν ἀρχηγό τῆς ζωῆς ὃν ὁ Θεός ἤγειρε ἐκ νεκρῶν». Ὁ Πέτρος δημιούργησε ἀπό κείνη τήν ἡμέρα χιλιάδες ὀπαδῶν καί ὅλοι οἱ ἀπόστολοι ἐν συνεχείᾳ. Πόσο εὐκόλο θά ἦταν νά πατάξουν στή γέννησή του τό χριστιανικό κήρυγμα οἱ Ἀρχιερεῖς, παρουσιάζοντας ἐπί τόπου τό πτώμα τοῦ Χριστοῦ τό ὁποῖο εἶχαν κρύψει; Θά σταματοῦσαν αὐτήν τή βλάσφημη αἴρεση καί θά ἀποδείκνυαν εὐκόλα, καί ἦταν στό χέρι τους νά τό κάνουν, ὅτι ἐπρόκειτο γιά μία πλάνη. Γιά ἀπάτη. Αὐτό θά ἔπαυε μιά γιά πάντα, στό ξεκίνημά

της τήν κίνηση αὐτή, ἡ ὁποία ἀφαιροῦσε ἀδιάκοπα ὀπαδούς ἀπό τό Συνέδριο τῶν Γραμματέων καί τῶν Φαρισαίων.

Ὁ λόρδος Charles Darling (1849-1936), Πρόεδρος ἐπί σειρά ἐτῶν τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου τῆς Μεγάλης Βρετανίας –ἀξίωμα ἀντίστοιχο μέ αὐτό τοῦ Προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου στήν Ἑλλάδα– γνωστός κατὰ τό διάστημα τῆς δικαστικῆς του καριέρας ἀπό τή διαλεύκανση καί ἐπιτυχή ὑποστήριξη ἀνεξιχνίαστων καί γι' αὐτό πολύκροτων δικαστικῶν ὑποθέσεων, συνόπισε τό νομικό του ἔλεγχο πάνω στίς ἐνδείξεις γιά τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ μέ τά ἀκόλουθα λόγια, τά ὁποία εἶναι τόσο αὐθεντικά ὥστε δέ χρειάζεται νά προσθέσουμε τίποτε ἄλλο: «Ἐμεῖς οἱ Χριστιανοί, καλούμαστε νά παραδεχθοῦμε πολλά μόνον μέ τήν πίστη. Τό βασικό θέμα, ἐάν δηλαδή ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἀναστήθηκε ἀπό τούς νεκρούς ἤ ὄχι, πάνω στό ὁποῖο στηρίζεται ὅτι ὁ Χριστός ἦταν πράγματι ἐκεῖνο πού διεκήρυξε, δέν καλούμεθα νά τό παραδεχθοῦμε μόνο μέ τήν πίστη. Ὑπάρχουν γιά τήν πεποίθηση αὐτή –ὅτι πρόκειται γιά ζωντανή ἀλήθεια– ὑπάρχουν τόσο πολυάριθμες ἐνδείξεις ἀπό τά γεγονότα πού ἀφοροῦν σ' αὐτήν καί τίς περιστάσεις, ὥστε κανένα σῶμα ἀπό νοήμονες ἐνόρκους στόν κόσμον δέν θά ἐξέφραζε ἄλλη ἀπόφαση, παρά μόνον ὅτι ἡ Ἀνάσταση εἶναι ἀληθινή».

Ἀλλά γιά νά ἀποδειχθεῖ ἡ ἀλήθεια τῆς Ἀνάστασης παρουσιάζεται ἐκεῖνο τό θετικό ἐπιχείρημα, τό ὁποῖο πιστεύω ὅτι εἶναι πιά πειστικό γιά μᾶς, τούς ἀνθρώπους πού ζοῦμε σέ μία ἐποχή κατ' ἐξοχήν ἀρνήσεως, σύγχυσης καί ἀποστασίας.

Πρόκειται ἀκριβῶς γιά τίς ἀπροσδόκητες καί ψυχολογικά καί λογικά ἀνεξήγητες ἐπιστροφές ἀνθρώ-

πων, από τήν ἄρνηση καί τήν πεισματική ἀπιστία στήν πίστη, χάρι στήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. Ὑπάρχουν ἑκατομμύρια τέτοιων περιπτώσεων. Θά ἀναφέρουμε μόνο κάποιες περιπτώσεις διασήμων ἀνθρώπων τοῦ πνεύματος οἱ ὁποῖοι διετέλεσαν ἄπιστοι καί ἔγιναν πιστοί.

Ὅπως ἀναφέρθηκε, τόν δέκατο ὄγδοο αἰώνα, εἶχε φθάσει ἡ ἄρνηση στό ἀποκόρυφό της. Στήν Ἀγγλία, ὅπως ἔγραφε ὁ Montesquieu: «Ἐάν κάποιος πεῖ σέ ὁποιοδήποτε κύκλο μορφωμένων ἀνθρώπων ὅτι πιστεύει, δέ γίνεται δεκτός παρά μέ γέλια καί καγχασμούς».

Ἀκριβῶς ἐκείνη τήν ἐποχή, δύο σοβαρά μορφωμένοι νέοι ἀπό τό Πανεπιστήμιο τῆς Ὁξφόρδης, ἔβαλαν γιά σκοπό τῆς ζωῆς τους νά συγγράψουν δύο συγγράμματα γιά νά ἀποδείξουν ὁ πρῶτος ὅτι ἡ μεταστροφή τοῦ Παύλου δέν ὀφείλεται σέ ἀληθινή πίστη καί ὁ δεύτερος, ὅτι ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ἦταν ψέμα.

Ὁ πρῶτος, ὁ Λόρδος Lytletton, μετά ἀπό ἀρκετό χρονικό διάστημα ἐπέστρεψε μέ ἕνα κείμενο, τό ὁποῖο ἀποδείκνυε ὅτι ἡ συνάντηση τοῦ Παύλου μέ τόν ἀναστημένο Χριστό, εἶχε πραγματικά συμβεῖ στό δρόμο τῆς Δαμασκοῦ. Ὁ δεύτερος, ὁ Gilbert West, ἐπέστρεψε μέ ἕνα σύγγραμμα τό ὁποῖο ὀνομάζει: «Παρατηρήσεις ἐπί τῆς ἱστορίας καί τῶν ἐνδείξεων τῆς Ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ», τό ὁποῖο περιέχει μία σωρεία ἐπιχειρημάτων, πολλά περισσότερα ἀπό ὅσα ἐγώ σᾶς παρουσίασα ἐδῶ, λογικότερα ἐπιχειρήματα γιά τήν ἀλήθεια τῆς Ἀνάστασης.

Ἴσως ὁμως πραγματικά γιά κεῖνον πού θέλει νά κουράσει τή σκέψη του –κι αὐτό εἶναι ἀναγκαῖο γύρω ἀπό τό θέμα αὐτό–, ἴσως τό πιό χαρακτηριστικό λογι-

κό μνημείο να είναι τό έργο του νομικού Frank Morison.

Ό Morison από τή σχολική του ηλικία είχε διαβάσει από τούς θετικιστές κριτικούς τής Γερμανικής Σχολής, τήν κριτική τής Άγίας Γραφής. Συγχρόνως μελέτησε τή Φυσική επιστήμη, ή όποία έξ όρισμοϋ, αποκλείει τό θαϋμα καί βασίζεται μόνον σέ πειραματικά πορίσματα. Έχοντας πλούσια όπλιστεϊ μέ επιχειρήματα κατά τής χριστιανικής θρησκείας, ξεκίνησε να γράφει τό 1922 ένα πόνημα πού θά έπειθε λογικά τόν αναγνώστη ότι ή Άνάσταση δέν είχε πραγματοποιηθεϊ.

Καθώς άρχισε να γράφει τό βιβλίο αυτό, αντιλήφθηκε ότι ήταν αδύνατο να γραφτεϊ.

Όχι μονάχα ήταν αδύνατο να γραφτεϊ, αλλά οί σκέψεις καί οί φράσεις τής όποιες έγραφε όδηγοϋσαν στόν τελείως αντίθετο στόχο. Γράφει ό ίδιος: «Η δύναμις τών περιστάσεων μέ ανάγκαζε να γράφω κάτι τό τελείως διαφορετικό· όχι γιατί τά ίδια τά γεγονότα τά όποια μελέτησα άλλαξαν, γιατί είναι όριστικά άποτυπωμένα στις σελίδες τής ανθρώπινης Ιστορίας, αλλά γιατί ή έρμηνεία τών γεγονότων αυτών είχε μέσα μου υποστεϊ μία μεταβολή έξ αιτίας τής έπιμονής αυτών τών ίδιων τών γεγονότων». Ό συγγραφέας ανακάλυψε ότι όχι μόνον δέ μπορούσε να γράφει τό βιβλίο πού είχε σχεδιάσει, αλλά καί ότι ακόμη κι αν ήθελε, δέν θά μπορούσε.

Άπό τήν προσπάθεια αυτή, προέκυψε τό εϋρέως γνωστό βιβλίο του Morison: «Ποιος εκύλισε τόν λίθο;», πού έχει κυκλοφορήσει σέ εκατομμύρια αντιτύπων καί αποτελεί όπως προαναφέραμε, ένα μνημείο λογικής έργασίας. Ό συγγραφέας παίρνει όλες τής διεξόδους τής άμφιβολίας καί τούς κόβει τό δρόμο μέ

τίς μαρτυρίες τῆς Ἁγίας Γραφῆς, πάνω στίς ὁποῖες δέχεται νά ἀσκήσει μέ τή λογική τό ἔργο τῆς ἀμφισβήτησης, τό ὁποῖο ἀποτυγχάνει.

Ὁ Cyril Edwin Mitchinson Joad, ὁ γνωστότερος Ἕλληνας Καθηγητής τῆς Φιλοσοφίας, ὁ ὁποῖος σφράγισε μέ τήν ἐξέχουσα παρουσία του τόσο τό πεδίο τῶν θεωρητικῶν σπουδῶν ὅσο κι ἓνα εὐρύ πεδίο κοινωνικό - πολιτικό ζυμώσεως τίς ἱστορικές σέ ὅλα τά ἐπίπεδα δεκαετίες τοῦ '30, '40 καί '50. Συναρπαστικός ὁμιλητής καί διδάσκων καί ἐμβριθῆς συζητητής στά μνημειώδη φιλοσοφικά debates τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης. Πολυσχιδῆς προσωπικότητα, συνεργάστηκε μέ τό ραδιόφωνο τοῦ BBC, ὅπου τόσο μέ διαλέξεις του, ὅσο καί μέ συζητήσεις τίς ὁποῖες συντόνιζε ἔθιγε βαθειά κοινωνικά καί ὑπαρξιακά θέματα μέ τρόπο ἀπολύτως κατανοητό ἀπό τόν μέσο ἀκροατή.

Πνεῦμα ἀνήσυχο ὑπῆρξε δεδηλωμένος ἀγνωστικιστής. Ἦταν δέ τόσο φανατικός στήν ἄρνηση, ὥστε δέν ἄφηνε εὐκαιρία τόσο μέ τόν γραπτό λόγο, ὅσο καί μέ μία σειρά ἀπό ἐβδομαδιαῖες ὁμιλίες στό ραδιόφωνο μέ τίτλο: «Ὁ dr. Joad καί ὁ Θεός», νά παρουσιάζει τήν ἐπιχειρηματολογία του μελετώντας ἀκριβῶς τό κείμενο τῆς Ἁγίας Γραφῆς, νά ὑποστηρίζει τήν ἀνακρίβεια τοῦ Εὐαγγελίου.

Σέ προχωρημένη ἡλικία, κατά τή διάρκεια περισυλλογῆς, χωρίς καμία ἐξωτερική ἐπίδραση, παρουσιάστηκε αἰφνιδίως μέ τό βαθύ καί συγκλονιστικό, τελευταῖο του σύγγραμμα: «Ἡ ἐπανάκτηση τῆς Πίστης». Μέ αὐτό καί μέ κάθε τρόπο ἀγωνίστηκε σάν τό Θωμᾶ νά διαδώσει ὅτι ὁ Χριστός εἶναι πραγματικά ὁ Κύριος καί Θεός.

Θά ἔχετε ἀκούσει ὅτι τό πλέον διάσημο σατυρικό περιοδικό ἀπό τό 1841 ἕως καί τίς μέρες μας ὑπῆρξε

τό περιοδικό «PUNCH». Ἐπί τέσσερα ἔτη, ἐκδότης τοῦ Punch ὑπῆρξε ὁ Malcolm Muggeridge, ἔγκριτος Ἕλληνας δημοσιογράφος, κάτοχος τῆς κλασσικῆς παιδείας καί πολυγραφότατος. Πνεῦμα ὀξύ καί σκωπτικό, δέ δίσταζε νά διακηρύξει τήν ἀπιστία του. Μία ἐπίσκεψη ἐν τούτοις στούς Ἁγίους Τόπους, κατέληξε σέ ἀποτέλεσμα ἀντίθετο ἐκείνου τό ὁποῖο ἀνέμενε καί ἐπεδίωκε ὁ Muggeridge. Ἄντί νά κομίσει ἀποδείξεις ὅτι ἡ πεποίθησις στό θάνατο καί τήν Ἀνάστασι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἓνας μῦθος, ἐπέστρεψε μέ τήν ἀκλόνητη πεποίθησις γιά τήν ἀλήθεια τῆς Χριστιανικῆς πίστεως καί μέ μιᾶ τέτοια ψυχική μεταστροφή, ὥστε ἔγινε ἐν συνεχείᾳ, σέ ὄριμη ἡλικία ἓνα ἀπό τά κυριότερα μέλη τοῦ χριστιανικοῦ κινήματος στή Μεγάλη Βρετανία. Στό περίφημο «Φεστιβάλ τοῦ Φωτός», στήν πολυάριθμη αὐτή συγκέντρωσι στήν Πλατεία TRAFALGAR τοῦ Λονδίνου, ὁ Muggeridge ἦταν ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐκαυτηρίασε καί κάλεσε σέ ἀφύπνισι καί ἀγῶνα ἐναντίον τῆς χυδαιότητος καί τῆς παρακμῆς εἰς τήν ὁποίαν ὀδηγεῖ ἡ ἀπιστία.

Δίπλα σ' αὐτούς τούς διανοουμένους θά ἦτανε πραγματικά πάρα πολύ τολμηρό νά πῶ δυό λόγια γιά τόν ἑαυτό μου.

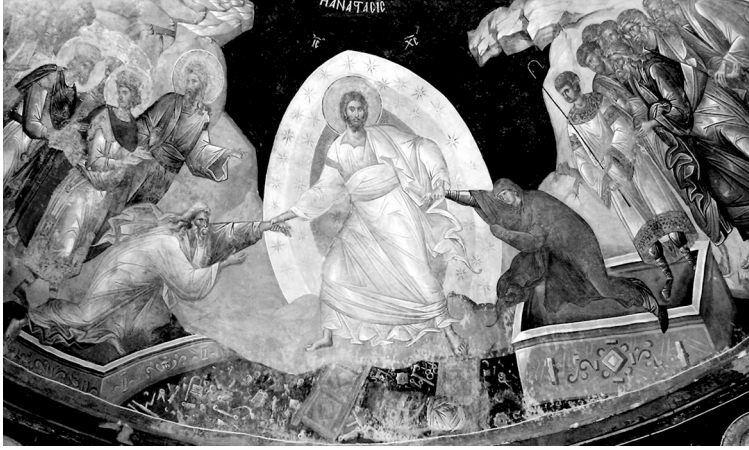
Τό λέω μέ ἀπόλυτη συναίσθησις γιά τή διαφορά σέ ἀνάστημα καί τή διαφορά σέ κύρος πού μέ χωρίζει ἀπό αὐτούς. Ὅμως τό χρωστῶ σέ σᾶς, καί τό κάνω γιά πρώτη φορά.

Τό χρωστῶ σέ σᾶς πού εἴσαστε τά ἀδέλφια μου, μέ τά ὁποῖα ζῶ τόσο ἔντονα τή ζωή τοῦ Πανεπιστημίου, νά σᾶς μαρτυρήσω, ὅτι ἔζησα τά τελευταῖα χρόνια τῆς γυμνασιακῆς μου ζωῆς καί σχεδόν ὅλα τά χρόνια τῆς ζωῆς μου σάν φοιτητής, μέσα στήν ἄρνησι καί στήν ἀμφιβολία. Καί νά σᾶς πῶ, ὅτι δέχθηκα ὕ-

στερα από πάρα πολλή μελέτη, τό μήνυμα τῆς Ἀνάστασης σάν ἀληθινό· καί ὅτι ὅλη μου ἡ ζωή, δέν εἶναι ἀπό μία σκοπιά τίποτε ἄλλο παρά ἓνα πείραμα πάνω στήν ἀκρίβεια τοῦ κηρύγματος τῆς Ἀναστάσεως. Ἔχω νά σᾶς πῶ ὅτι οὔτε μία στιγμή, οὔτε μία παρατήρηση μέσα στή ζωή μου, δέν παρέλειψε παρά νά ἐπιβεβαιώσει τήν ἀλήθεια τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου· τήν ἀλήθεια τῆς Ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἀδύνατον λογικά, εἶναι ἀδύνατον ψυχολογικά νά ζήσω οὔτε μία στιγμή μή πιστεύοντας στήν Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ. Καί θέλω νά καλέσω, σάν ἀδελφός πρὸς ἀδελφούς, τόν καθέναν ἀπό σᾶς, ἂν αὐτό δέν ἔχει ὀλοκληρωτικά συμβεῖ στή ζωή σας, νά πάρει τή θέση αὐτή καί νά δεχθεῖ ἀπροκατάληπτα, τίμια, τήν Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ σάν ἓνα γεγονός. Καί νά μέ βρεῖ, ἂν θέλει, νά συζητήσουμε καί νά χαροῦμε μαζί, τά ὅσα θά ἐπακολουθήσουν ἀπό αὐτό τό ἄνοιγμα τῆς ψυχῆς στήν Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ.

Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ.

*Ἡ Ἀνάσταση τῆς Ἱ. Μονῆς Χώρας
Κωνσταντινουπόλεως*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- I. Ἀγαπίδη: Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῆς Ἰουδαϊκῆς καὶ Ρωμαϊκῆς Δικαιοσύνης, Θεσσαλονίκη 1969.
- E. Θεοδώρου: Ἡ αἰωνία ἀλήθεια, Ἀθῆναι 1960.
- Π. Τρεμπέλα: Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρέτ, Ἀθῆναι 1955.
- Pr. J.N.D. Anderson: Christianity the Witness of History, Tyndale Press, London 1969.
- Pr. J.N.D. Anderson: Evidence for the Resurrection, Interscience Press, London 1968.
- P. Babet: La Passion de Jésus - Christ Selon le Chirurgien, Dillen et Cie, Issodun, France 1950.
- R. Guardini: Ὁ Κύριος, Ἑλληνικὴ Μετάφραση, Ἀθῆναι 1956, τόμος Γ'.
- M. Goguel: Jesus the Nazarien: Myth or History, Paris 1933.
- C.E.M. Joad: The Recovery of Belief, London 1952.
- F. Morison: Who moved the Stone, Barnes and Noble, N. York 1962.
- K.N. Taylor: Is Christianity Credible, Interscience Press, 1970.
- J. Young: The Case Against Christ, Falcon Books, London 1962.